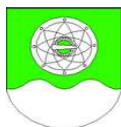

SETOMAA ETTEVÕTLUSKESKKONNA TEEMAPLANEERING

EELNÕU 02. 2015

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Mikitamäe Vald

Värska Vald

Meremäe Vald

Misso Vald

SISUKORD

EESSÕNA	4
1. ETTEVÕTLUSKESKKONNAGA SEOTUD RUUMILISE ARENGU PÕHIMÕTTED JA EESMÄRGID	6
2. PLANEERINGULAHENDUS: ETTEVÕTLUSKESKKONNAGA SEOTUD RUUMILISE ARENGU TINGIMUSED	7
2.1 TSONEERING.....	7
2.1.1 Ettevõtlusmajanduse piirkond.....	7
2.1.2 Puhke- ja turismimajanduse piirkond.....	8
2.1.3 Maamajanduse piirkond	9
2.2 MAA- JA VEEALADE KASUTAMISTINGIMUSED	10
2.2.1 Alade reserveerimine.....	10
2.2.1.1 Ettevõtlusmajandus	12
Tootmisalad	12
2.2.1.2 Turismimajandus.....	13
Puhkealad	13
Veekogudega seotud alad, sildumisrajatised, veeteed, supuskohad.....	15
2.2.1.3 Maamajandus	18
Maatulundusala.....	18
2.2.1.4 Ettevõtlust toetavad alad ja objektid.....	19
Segahoonestusega alad.....	19
Elamualasisene ettevõtlus.....	19
Ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektid.....	20
Regionaalse tähtsusega objektid	21
2.2.1.5 Väärtustatud alad ja objektid	22
Kultuurimälestised	22
Väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud asulad	23
Roheline võrgustik.....	23
2.2.2 Ettevõtlust teenindav taristu	23
2.2.2.1 Liiklus ja transport – üldised arengud	23
2.2.2.2 Maanteed.....	24
2.2.2.3 Kergliiklusteed.....	26
2.2.2.4 Raudteed, piiriületus, logistika.....	29
2.2.2.5 Loodusturismi taristu	30
2.2.2.6 Energeetika	31
2.2.2.7 Side.....	33
2.2.2.8 Veevarustus ja kanalisatsioon.....	33
2.3 MAAVARAD	33
3. TEEMAPLANEERINGU ETTEPANEKUD.....	35
3.1 ETTEPANEKUD MAAKONNA TEEMAPLANEERINGUTE TÄPSUSTAMISEKS	35
3.1.1 Rohelise võrgustiku täpsustamine.....	35
3.1.2 Miljööväärtuslike asulate täpsustamine.....	37

3.1.3 Väärtuslike maastike täpsustamine.....	40
3.1.4 Võrumaa kergliiklusteede ja loodusradade täpsustamine	41
3.2 ETTEPANEK VÕRUMAA KOOSTATAVALE MAAKONNAPLANEERINGULE.....	42
3.3 VEEKOGUGA SEOTUD ETTEPANEK	42
3.4 ETTEPANEK VASTSELIINA VALLAVALITSUSELE JA RMK-le	43
3.5. ETTEPANEKUD KEHTIVATE ÜLDPLANEERINGUTE TÄPSUSTAMISEKS.....	43
4. TEEMAPLANEERINGU ELLUVIIMINE	45
5. TEEMAPLANEERINGU JA PLANEERINGULE KOOSTATUD KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE SEOSSED	46
5.1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EKSPERTIDE SEISUKOHT	48
KASUTATUD ALLIKAD	49
LISA 1. Setomaa ettevõtluskeskkonna teemaplaneeringu ja selle KSH lähteandmete analüüs (ERALDI KAUST)	51
LISA 2. Perspektiivsed väikesadamad	51
LISA 3. Örsava järv ajaloolistel kaartidel.....	51
LISA 4. Värska lahe ranna ja kalda kitsendused	51
LISA 5. Kehtivad piirangud	51
LISA 6. Kooskõlastuste koondtabel	51
LISA 7. Kooskõlastused	51
KAARDID	51
Funktsionaalsed seosed M 1: 70 000	
Mikitamäe vald M 1: 25 000	
Värska vald M 1: 25 000	
Meremäe vald 1: 25 000	
Misso vald 1: 25 000	

EESSÕNA

Teemaplaneering ja selle KSH on algatatud omavalitsuste poolt järgmiselt:

- Misso Vallavolikogus 23. mail 2013. a otsusega nr 2.1-3/25;
- Mikitamäe Vallavolikogus 30. mail 2013. a otsusega nr 12;
- Värska Vallavolikogus 20. juunil 2013. a otsusega nr 18;
- Meremäe Vallavolikogus 26. juunil 2013. a otsusega nr 25.

Setomaa ettevõtluskeskkonna ruumilise arengu põhimõtted on kujundatud Mikitamäe, Värska, Meremäe ja Misso valla ühishuvina.

Teemaplaneering käsitleb järgmisi valdkondi:

- maakasutuse harmoniseerimine haldusterritooriumide piirialadel, maa- ja veealade täiendav reserveerimine, maardlad ja karjäärid;
- regionaalselt väärtustatud alad – miljööväärtusega alad, väärtuslikud maastikud, roheline võrgustik;
- ettevõtlusmajanduse kinnisvara objektid;
- regionaalse tähtsusega objektid;
- puhke- ja turismimajandus sh puhke- ja turismialad, veekogude ning nende ranna- ja kaldaalade kasutus, RMK puhkealad;
- taristu, liiklus ja transport, energeetika.

Seosed teiste strateegiliste dokumentidega ja planeeringu lähteandmed on toodud **lisas 1** (eraldi kaust).

Planeeringu koostamises osales töögrupp:

Urmas Peegel	Misso vallavanem kuni november 2013;
Lembit Sikk	Misso vallavanem alates november 2013;
Merle Anton	Misso valla maa ja ehitusspetsialist kuni veebruar 2014;
Maret Einla	Misso valla maa ja ehitusspetsialist alates veebruar 2014;
Rein Järvelill	Meremäe vallavanem;
Triinu Vaab	Meremäe valla maanõunik;
Raul Kudre	Värska vallavanem;
Erika Joonas	Värska valla maanõunik;
Aare Poolak	Mikitamäe vallavanem;
Heino Laar	Mikitamäe valla maanõunik;
Maivi Laar	Mikitamäe valla arendusnõunik;
Aarne Leima	Võrumaa Arenguagentuur;
Ülle Pärnoja	MTÜ Setomaa Turism esinaine

Suur tänu kõigile vallaelanikele, ettevõtjatele, ametnikele ning huvilistele koostöö ja panuse eest.

Tuuli Veersalu EMÜ. Projektijuht, planeerija, keskkonnaekspert.

Ettevõtluskeskkonda iseloomustavad inim-, loodus- ja finantsressursid, kindlad majandus- poliitilised tingimused ning ettevõtluse toimimiseks vajalik taristu. Keskkonnas tegutsevad ettevõtlikud inimesed, kes on kindlustatud ettevõtlusalase infoga ja loonud koostöö- võrgustikud ning kus toimib toodete ja teenuste nõudlusel ja pakkumisel põhinev turg (Setomaa ühine ettevõtlusstrateegia, 2013).

Ettevõtluskeskkonna ruumiline planeerimine – käesolevas planeeringus säästlikku ja tõhusat ressursikasutust (inim-, loodus-, ajaloolis-kultuuriline ja finantsressursid) ja tasakaalustatud maakasutust arvestav, looduslikest ja ehitatud keskkonna tingimustest lähtuv ettevõtlusalade ja alasid teenindava taristu planeerimine.

Maaettevõtlus on väljaspool linnu toimuv tegevus, mis hõlmab erinevaid valdkondi. Maaettevõtlus võib olla traditsiooniline põllumajandus, mahepõllumajandus, metsandus, alternatiivtegevused, mitmekesistamine ja maaelu arendus, sh. turism ja kohalik algatus.¹ Käesolevas teemaplaneeringus Setomaa kui piirkonna valdava ettevõtluse ühisnimetaja.

¹ <http://www.pikk.ee/valdkonnad/maaettevotlus#.VH0M7TGUcwA>

1. ETTEVÕTLUSKESKKONNAGA SEOTUD RUUMILISE ARENGU PÕHIMÕTTED JA EESMÄRGID

Setomaa ettevõtluskeskkonna ruumiline areng lähtub järgmistest peamistest põhimõtetest:

1. Pühasustuse säilitamine riigi piirialadel riigikaitsealised ja kogu riigi territooriumi turvalisuse kaalutlustel (Eesti 2030+, 2012).
2. Pühasustuse alalhoidmine, milleks peab kõigis maakohtades olema aasta ringi sõidukõlblik avalik teedevõrk, võimalus liituda mõistliku hinna eest elektrivõrguga, võimalus liituda mõistliku hinna eest kiire andmesidevõrguga ja võimalus saada joogivett; lähikonnast peab saama otstarbekal viisil esmatähtsaid teenuseid; ühissõidukiga peab pääsema iga päev maakonnakeskusesse. Hajaasustuse tingimustes tuleb tagada riigi tugi- ja kõrvalmaanteede ning kohalike teede hea aastaringne sõidetavus ja ohutus (Eesti 2030+, 2012).
3. Võimaluste loomine hajaasustuse elukeskkonna kui ressursi paremaks ärakasutamiseks (Võru maakonna arengustrateegia 2009-2019, 2009). Maa, metsa, maavarade, taastuvenergia ja loodussaaduste tõhusam kasutus, mitmekesisem ettevõtlus (Setomaa ühine ettevõtlusstrateegia 2014–2020, 2013).
4. Kaubaveod ja transiit toimub eelistatavalt raudteel. Regionaalne raudteeühendus peab toimima Tallinna–Tartu–Valga/Koidula, Valga–Koidula liinidel (Eesti 2030+, 2012). Teedevõrgu arendamise üheks prioriteetseks suunaks kaubaveo seisukohast on Tallinn–Luhamaa (Transpordi arengukava 2014-2020 eelnõu).
5. Euroopa Liidu idapiirist tulenevate transpordi ja logistiliste eelduste maksimaalne rakendamine, piirkonna ettevõtlusatraktiivsuse suurendamiseks (Põlvamaa ettevõtluse strateegia aastateks 2007-2015). Seoses Venemaaga suurema tähelepanu pööramine piiripunktide läbilaskevõime suurendamisele läbi infrastruktuuri arendamise (Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020, 2013).
6. Tööstus- ja logistika alade arendamine, sh uus logistikakeskus Värskas. Ettevõtluse infrastruktuuri parendamine (teed, internet jmt) (Põlva maakonna arengukava aastateks 2011-2017, 2010). Luhamaa tööstusala arendamine (Võru Maavalitsuse koordineeritav arenguprojekt).
7. Taastuvenergia väiketehnoloogia kasutuselevõtt parandab elamisvõimalusi ääremaades külates. Senisest ulatuslikum kohalike energiaallikate kasutamise kavandamine (Eesti 2030+, 2012). Setomaa kui peamiselt taastuvaid energiaallikaid kasutava pilootpiirkonna väljaarendamine (Setomaa ühtse taastuvenergia kasutamise strateegia 2009-2019, 2009).
8. Piirkondade omanäolisust tugevdavate tegevusalade ja kohaturunduse esiletõstmine, et veelgi tugevdada piirkonna turismipotentsiaali ning suurendada Lõuna-Eesti eripärase kultuuripärandiga piirkondade kasutuselevõttu töökohtade ja uue ettevõtluse loomisel (Eesti regionaalarengu strateegia 2020, eelnõu).
9. Peipsi ja Lämmijärve äärsete alade arendamine puhkemajanduse ja ettevõtluse eesmärgil (Põlva maakonna arengukava aastateks 2011-2017, 2010).
10. Säästva turismi edendamine, mille puhul sõltub sihtkohtade kvaliteet otseselt loodus- ja kultuuripärandi säilimisest ning kohaliku kogukonna panusest (Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020, 2013).

2. PLANEERINGULAHENDUS: ETTEVÕTLUSKESKKONNAGA SEOTUD RUUMILISE ARENGU TINGIMUSED

Teemaplaneering on koostatud lähtuvalt planeerimisseaduse §-st 8, arvestades üleriigilist planeeringut, maakondlikke strateegilisi dokumente, omavalitsuste arengukavasid ning head planeerimistava. Ruumilise arengu kavandamisel on eesmärgiks ettevõtlust toetava ruumi kujundamine arvestades kujunenud majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja looduslikku keskkonda.

2.1 TSONEERING

Teemaplaneeringuga on planeeritav ala jagatud lähtuvalt olemasolevate ja kavandatud ettevõtlusvõimaluste iseloomust ning looduslikust ja ehitatud keskkonnast kolmeks üldistatud piirkonnaks. Piirkondade sisu ja nimetused on tuletatud üldisest mõistest *maaeetevõtlus* (vt lk 5), mis on mõningase mööndusega jagatud nõ *majandusteks (majandustegevuse vormideks)*² – *ettevõtlusmajandus, puhke- ja turismimajandus, maamajandus*. Iga piirkonna täpsem sisuline selgitus on toodud allpool vastavas peatükis.

Tsoneeringu eesmärk on näidata ruumi funktsioonide seotust üldistatult. Planeeritaval alal seab tsoneering üldise põhimõtte ja taustsüsteemi ning põhjenduse edasistele valikutele, olles seeläbi ühtlasi aluseks maakasutustingimuste seadmisele. Tsoneering kajastub kaardil „Funktsionaalsed seosed“.

2.1.1 Ettevõtlusmajanduse piirkond

Ettevõtlusmajanduse piirkonnana on määratletud alad, mis varasemate planeeringutega on kavandatud ettevõtluse arendamiseks ning alad, kus asukohast tulenevalt on eeldusi arendada ettevõtlust, mis on seotud kaupade transpordi ja logistikaga, transiidiga või muu spetsiifilisema ettevõtlusega. Samuti Vt ka lisa 1 ptk 2.4.1.

Suuremad arendusalad:

- Värska vallas Lobotka tehnoküla/tööstuspark (teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T2), Koidula transpordikeskus (T2), Koidula raudtee- ja tollijaam (T2).
- Misso vallas Luhamaa tööstusala/logistikakeskus (tsoneeringu kaardil tähistatud numbriga 6, teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T2), 2016 aastaks on seatud eesmärk arendada välja teed ja kommunikatsioonid. Luhamaa piiri- ja tollipunkt (tsoneeringu kaardil tähistatud numbriga 4, teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T2). Luhamaa transpordikeskus (tsoneeringu kaardil tähistatud numbriga 5, teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T2). Misso alevikus endise majandikeskuse baasil arendatav kohalik tööstusala (tsoneeringu kaardil tähistatud numbriga 7, teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T1). Haanja valla piiril, lõuna pool Riia-Pihkva põhimaanteed reserveeritud ala (teemaplaneeringu kaardil tähistatud tähisega T1) on perspektiivse iseloomuga ja eelkõige asukohast tingitud potentsiaaliga (põhimaantee, side ja gaasitrass jt).

² Lähtub põhimõttest, et ettevõtlus on seadusega kooskõlas majandustegevuse vorm, mille peamiseks eesmärgiks on kasumi teenimine.

Luhamaa ja Koidula moodustavad Moskva-suunalise piiriületuskompleksi, kus on võimalik transiitkaupa ladustada, pakendada, jaotada ja teisi müügieelseid ettevalmistusi teha.

Funktsionaalseid seoseid esitaval kaardil on toodud välja peamised kaubateed: Valga-Petseri ja Tartu-Petseri raudtee, Riia-Pihkva põhimaantee ja Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee. Ettevõtlusmajanduse arendamise tarbeks ja muuks otstarbeks reserveeritud tootmisalad on toodud peatükis 2.2.1.1 ja teemaplaneeringu kaardil.

2.1.2 Puhke- ja turismimajanduse piirkond

Puhke- ja turismimajanduse piirkonnana on määratletud alad, kuhu on juba koondunud teenusepakkujaid ja turismiobjekte, või kus tänu looduslikele tingimustele ning vaatamisväärsustele (väärtuslikud maastikud, miljööväärtusega asulad, kaitstavad alad, kultuurimälestised, pärandkultuuriobjektid, matkarajad - nii olemasolevad kui perspektiivsed) on vastav potentsiaal. See on piirkond, kus käesoleva teemaplaneeringu kontekstis on sobivad eeldused loodussõbraliku puhkemajanduse edendamiseks. Lisaks on funktsionaalseid seoseid esitaval kaardil kajastatud nimetatud piirkondi ühendav peamine turismitelg - Seto Külävüü.³

Puhke- ja turismimajandus on Setomaa kandvamaid ettevõtlusharusid. Elav omakultuur koos atraktiivsete maastikega, sh loodus- ja maastikukaitsealad ning veekogud, loovad selleks head eeldused. Esindatud on SPA-puhkus Värskas Sanatooriumi ja Veekeskuse näol, oluline osa on loodusturismil. Piirkond on rikas miljööväärtuslikest aladest, kultuurimälestistest ja pärandkultuuri objektidest ning matkaradadest, mis on omakorda koondatud väärtuslikeks maastikeks ja loovad eeldused toitlustus-, majutusteenuse ja mitmekesiste puhketegevuste pakkujatele. Puhke- ja turismimajanduse tugi- ning taustsüsteemi rolli täidab maamajanduslik tegevus.

Suurema metsade osakaaluga Värskas ja Misso vallas on oluline riigimetsade puhketegevust arvestav arendamine. Setomaale jääb osa RMK Räpina-Värskas puhkealast ja Haanja-Karula puhkealast.

Eesti-Vene piirialadel on piiriülene turism üks suurima potentsiaaliga ettevõtlusharusid. **Piiriülese turismi-alase koostöö** raames mõeldakse eelkõige infoturismi, ökoturismi ja nn konverentsiturismi, aga ka nõ tavaturismi, mis omakorda jaotub vee- ja maismaaturismiks.⁴ Olulise turismimajandusliku tähtsusega eesmärk on laevaühenduse taastamine Tartu ja Pihkva vahel.

Puhke- ja turismimajanduse piirkonda kuuluvad:

1. Mikitamäe vallas: Võõpsu küla ja Mikitamäe valla rannikuala (Lämmijärv);
2. Värskas vallas: Värskas alevik (sh Örsava järv ja selle ümbrus ning Põhjalaagri piirkond) ja alevikust põhja poole jääv piirkond; Mustoja maastikukaitseala piirkond, sh Saatse saabas; Kundruse- Saabolda-Saatse piirkond;
3. Meremäe vallas väljaarendamist vajavad: Piusa jõe, Tuhkvitsa oja, Obinitza järve, Hilläkeste järve, Tsirgu oja, Võmmorski piirkond ja Korsapalo metsa piirkond Rokina, Martsina, Ostrova külades.
4. Misso vallas: põhjast lõunasse läbiv järvestiku ja künkliku maastikuga piirkond; väljaarendamist võimaldav piirkond valla kirdeosas – Mokra-Põrstõ-Tserebi kant; Kriiva

³ Vaata ka <http://www.visitsetomaa.ee/kylavyvy-kaart>

⁴ http://www.ut.ee/ABVKeskus/?leht=publikatsioonid&aasta=2001&dok=piiriylene_koostoo_aspektid

seljak ja selle ümbrus.

Arenguvõimaluseks siin piirkonnas on maaettevõtluse mitmekesistamine puhke- ja turismi-valdkonna suunal. Piirkonnas lähtub edasine areng kultuuriliste, maastikuliste- ja sh loodus-väärtuste säilitamisest. Nii metsa kui põllu majandamisel tuleb lähtuda headest tavadest, eelistada keskkonnasõbralikke tootmisviise. Soovitav on edendada vanade tehnoloogiate kasutamist, sh loomade karjatamist rohumaade ja loodusväärtuslike alade hooldamisel. Arendustegevusel tuleb eriti jälgida, et ei kahjustataks väljakujunenud kauneid vaateid ning metsade majandamiseks vajalikud raied ei halvendaks maastiku esteetilisi väärtusi. Turismi- ja puhkemajanduse arendamise tarbeks reserveeritud alad, sh veekogudega seotud alad, on toodud peatükis 2.2.1.2 ja teemaplaneeringu kaardil.

2.1.3 Maamajanduse piirkond

Maamajanduse piirkonnana on määratletud alad, kus väheste kitsenduste tõttu on võimalik majandada kõige tulusamalt metsa ja maad ning arendada põllu- ja metsamajandust. Piirkond sisaldab hajusalt asustatud maatulundusmaid, kus peamine ettevõtluse valdkond on metsanduslik ja põllumajanduslik, esineb ka teisi maamajanduslikke väikeettevõtluse vorme.

Setomaa metsasemad vallad on Misso ja Värska, põllurikkamad Meremäe ja Mikitamäe (vt lisa 1 ptk 2.1.4, 2.1.5). Eesti kagunurga (Võrumaa, Põlvamaa) mullad on happelisemad kui mujal. Põllumuldade viljakus keskmise boniteedi (100-punktilises süsteemis) järgi on alla keskmise (40-15) või madal (alla 40)⁵. Setomaa vallad on Euroopa Liidu kategooriate alusel määratletud ebasoodsamate aladena - nn ESA meetme aladena, kus tootmist piiravaks teguriks on madalama viljakusega muldade suur osatähtsus põllumajandusmaal ning majandusnäitajad on tavaliste tootmistingimustega piirkondadega võrreldes väiksemad. ESA aladele rakendub eraldi toetussüsteem⁶ (vt lisa 1 ptk 2.1.4).

Metsad: Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030 (2007) seab metsa kasutamises eesmärgiks majanduslike, sotsiaalsete, ökoloogiliste ja kultuuriliste vajaduste tasakaalustatud rahuldamise pikas perspektiivis. Mets peab pakkuma nii majanduslikke hüvesid (puit, seened, marjad, jm metsatooted) kui sotsiaal-kultuurilisi hüvesid nagu rekreatsioon, matkamine, ajalooliselt kultuurilised paigad (hiemäed jne). Samas peavad olema säilitatud metsaökosüsteemide mitmekesisus, tasakaal ning taastumisvõime. Soovitav on lähtuda *Riigimetsa hea metsa-majanduse tavast*⁷ ja *Eesti FSC standardist*⁸.

Mikitamäe valla haldusterritoorium jaguneb RMK Räpina, Ilumetsa ja Orava metsandiku vahel. Värska valla haldusterritoorium jääb RMK Orava metsandikku. Meremäe ja Misso valla haldus-territoorium jääb RMK Misso metsandikku.

5 http://entsyklopeedia.ee/artikkel/eesti_mullastik

6 Vaata täpsemalt http://www.pria.ee/et/toetused/meede/ebasoodsamate_piirkondade_toetus_2012#ees

7 Riigimetsa hea metsamajanduse tava (2002/2003) koondab tulundusmetsade majandamise ja üldilme kujun-damise tunnustatud võtteid, mis on kujunenud aastate jooksul, aga ka neid põhimõtteid, mille ulatuslikumat rakendumist taotletakse. Juhend selgitab erinevate metsamajanduslike tööde eesmärgid ja säästliku läbiviimise põhimõtteid.

8 Eesti FSC standard (2008) on vabatahtlik kokkulepe metsandusega seotud huvigruppide vahel selle kohta, kuidas Eesti metsi majanduslikult tasuvalt, sotsiaalselt õiglaselt ja loodushoidlikult majandada.

Põllud: Põllumaade kasutamisel seab Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030 (2007) eesmärgiks mulla keskkonnasõbraliku kasutamise. Keskkonnasõbralik mulla kasutamine saavutatakse toitainete ja orgaanilise aine bilansi tasakaalus hoidmisega, taimekaitsevahendeid tuleb kasutada optimaalselt. Põllu- ja metsatöödel tuleb kasutada sobiva suurusega töömasinaid. Põldude suurused peavad olema optimaalsed, rakendada tuleb viljavaheldust ning vältida liigseid ülesõite. **Setomaal on oluline keskkonnasõbralike tootmisviiside kasutamine ja piirkonna muldadele** (happelised mullad, esineb erodeeritud muldi) **sobivate tootmispraktikate rakendamine.** Soovitav on lähtuda *Hea põllumajandustava*⁹ põhimõtetest.

Piirkonnas on võimalused jätkuvaks metsa- ja põllumajanduslikuks tegevuseks. Arenguvõimalused on realiseeritavad eelkõige läbi maatulundusalade. Maatulundusalade kasutamistingimused on toodud peatükis 2.2.1.3. Maatulundusalad ja maaparandusobjektid on kajastatud teemaplaneeringu kaardil.

2.2 MAA- JA VEEALADE KASUTAMISTINGIMUSED

Teemaplaneeringuga kavandatakse tegevusi tulevikuks. Selleks on kasutusele võetud termin alade *reserveerimine*. Planeeringulahendus ei erista olemasolevaid ega perspektiivseid alasid neile seatud kasutustingimuste osas. Tingimused on ühesed nii kasutuses olevatele aladele kui ka perspektiivsetele ehk eelistusaladele.

Käesoleva teemaplaneeringuga ei seata ehitustingimusi. Ehitustingimused tulenevad kehtivast üld- ja/või maakonnaplaneeringust (sh maakonna teemaplaneeringust).

2.2.1 Alade reserveerimine

Käesoleva teemaplaneeringuga on reserveeritud maa- ja veealasid ettevõtluskeskkonna arendamise eesmärkidest lähtuvalt.

Alade reserveerimise all mõistetakse seda, et teatud vee- või maa-alal kehtivaid maa-kasutamistingimusi on täpsustatud ja/või täiendatud, või on ala reserveeritud senisest sihtotstarbest erinevaks maakasutamiseks. Reserveeritud ala ei pea terviklikult, ega automaatselt kohe planeeringu kehtestamise järgselt reserveeritud otstarbel kasutusele võtma. Maaomanik võib kasutada reserveeritud ala praegusel sihtotstarbel seni kuni ta seda soovib. Tulevikus, sellekohase vajaduse ja soovi tekkimisel on ala võimalik kasutada reserveeritud otstarbel.

Juhul, kui kehtestatud planeeringuga nähakse ette kinnisasja või selle osa kasutamine avalikul otstarbel, piiratakse oluliselt kinnisasja senist kasutamist või muudetakse senine kasutamine võimatuks, on kohalik omavalitsus (või riik) kohustatud kinnisasja omaniku nõudel omandama olemasoleva kinnisasja või selle osa kohese ja õiglase tasu eest, kui õigusaktidega pole sätestatud teisiti. Siinkohal peab mõistma, et planeerimistegevus on niiõelda omandiülene. Teemaplaneeringu üldistustasemel ei määrata ega arvestata üldjuhul katastriüksuse piire ja reserveeritavate alade piiritlemisel on lähtutud looduses äratuntavatest piiridest.

⁹ Hea põllumajandustava (2007) on koostatud vastavalt Euroopa Liidu direktiivile EMÜ/91/676 Vee kaitse põllumajandusallikatest pärineva nitraatreostuse eest. Hea põllumajandustava soovituslike juhiste järgimine on vabatahtlik ja selle alusel hinnatakse põllumajandustootja keskkonnasäästlikkust. Juhised on mõeldud kõigile põllumajandusettevõtetele ja oma tarbeks tootvatele talunikele. Juhis käsitleb põhjalikumalt veereostuse vältimise ja vahendamise abinõusid.

Juhtotstarve on teemaplaneeringuga määratav territooriumi kasutamise valdav otstarve, ehk kogu tegevus sellel alal on allutatud juhtotstarbest tulenevale eesmärgile. Näiteks puhkealal on peamiseks maakasutamise viisiks puhketegevus ja turism ning sellega seonduvad kõrvalkasutused nagu äri, transport, maatulundus jmt. Käesolevas teemaplaneeringus on üldjuhul juhtotstarbe määramisel konkreetsele alale lähtutud kehtestatud planeeringuga (detail- ja üldplaneering) määratletud maakasutusest või olemasolevast maakasutuse sihtotstarbest, et tagada maa kasutamise järjepidevus.

Mõistete ja tähistuste süsteemile (nii planeeringu seletuskirjas kui kaardil) on aluseks alade kasutamise nimestik (vt tabel 1). Loendi koostamisel on arvestatud üldplaneeringu tasemega ja ühildatavust õigusaktidega, näiteks katastriüksustele määratavate maa sihtotstarvetega (ärimaa, maatulundusmaa, jne).

Käesoleva planeeringuga on määratud juhtotstarbega alal lubatud maakasutuse sihtotstarvete liigid (katastriüksuse sihtotstarvete liigid, või alaliigid). **Reserveeritud alal võib juhtotstarbega seonduv kõrvalkasutus(ed) moodustada kuni 40 % kaardil piiritletud ala mahust, välja arvatud Tootmisalad T1 ning T2 ja Segahoonestusega ala S**, kus kõrvalkasutuste osakaalu ei ole määratud (vt ptk 2.2.1.1 ja 2.2.1.4). Alade piire võib vajadusel (nt kinnisomandi piiride järgi) hiljem täpsustada detailplaneeringu koostamise kohustusega alal / juhul läbi detailplaneeringu, või detailplaneeringu koostamise kohustuse puudumisel läbi maakorralduslike tegevuste.

Tabel 1. Alade kasutamise nimestik

Tähis	Reserveeritav juhtotstarve	Selgitus
T	Tootmisala	Ettevõtluse arendamiseks (sh tootmiseks, tööstuseks, ladustamiseks, kaevandamiseks, äritegevuseks, jms) ning seonduva infrastruktuuri (sh puhastusseadmete) rajamiseks vajalikud alad koos tuleneva mõjualaga; ka väikesadamate ja paadisildade ning kalakasvatuse rajamiseks ette nähtud alad.
P	Puhkeala	Puhketegevuse ja turismi teenindamisele suunatud ehitiste ja neid teenindavate infrastruktuuride ala.
S	Segahoonestusega ala	Keskuse ala kompaktse asustuse tingimustes. Mitmekülgse kasutusega ehitiste, sh äri ja väikeettevõtlus, ning neid teenindavate infrastruktuuride ehitamiseks ette nähtud ala.
V	Veeala	Väikesadamaid teenindav veeala (võimalik akvatooriumi ala).
	Maatulundusala	Valdavalt põllu- ja metsamajanduse ala; ala, millel on metsa- või põllumajanduslik potentsiaal; aga ka muu väikesemahulise maa-ettevõtluse edendamiseks vajalik ala ning seonduvate/ teenindavate ehitiste püstitamiseks ette nähtud ala.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladel/juhtudel määratakse projekteerimis- ja ehitustingimused detailplaneeringuga. **Detailplaneeringu koostamise kohustus tuleneb** kehtivast üldplaneeringust ja õigusaktidest, juhul kui käesoleva teemaplaneeringuga ei ole nõutud teisiti. Detailplaneeringu koostamise kohustuse tuvastamiseks on vajalik vahetult tutvuda kehtiva üldplaneeringu dokumentidega. Detailplaneeringu koostamise kohustuse

puudumisel lähtutakse käesolevast teemaplaneeringust ja valla poolt väljastatud projekteerimistingimustest¹⁰.

Õigusaktidest tulenevad maa- ja veealadele laienevad maakasutus- ja ehitustingimused on toodud 01.08.2014 seisuga lisas 5 (Kehtivad piirangud).

2.2.1.1 Ettevõtlusmajandus

Tootmisalad

Käesoleva teemaplaneeringuga on tootmisaladena reserveeritud ettevõtluse arendamiseks (sh tootmiseks, tööstuseks, ladustamiseks, kaevandamiseks, äritegevuseks jms) ning seonduva infrastruktuuri rajamiseks vajalikke alasid.

Soovitav on olemasolevad tootmishooned kasutusele võtta enne uute, varem tootmisest puutumatute, alade hoonestamist. Olemasolevate tootmisalade kasutusele võtmine väljaspool reserveeritud tootmisalasid toimub vastavalt käesoleva teemaplaneeringu põhimõtetele ja maakatastriseadusele. Olemasoleva tootmismaa kasutusele võtmisega kaasneva mõju olulisuse üle otsustab kohalik omavalitsus.¹¹ Elu- ja üldkasutatavate hoonete kontaktvööndisse jäävate alade puhul on eelistatud võimalikult vähe häiringuid ja saastet põhjustavad tegevused.

Käesoleva teemaplaneeringuga on reserveeritud järgmised tootmisalad:

- T1 – lubatud on keskkonnasõbralik ettevõtlus ja tootmine ning seda teenindavate infrastruktuuride rajamine: ettevõtted, mille tootmistehnoloogia ei vaja insener-tehnilisi meetmeid keskkonnatingimuste täitmiseks. Reserveeritud alal ei ole määratud kõrvalkasutus(t)e osakaalu;
- T2 - lubatud on ettevõtted, mille tootmistehnoloogia vajab insener-tehnilisi meetmeid keskkonnatingimuste täitmiseks. Reserveeritud alal ei ole määratud kõrvalkasutus(t)e osakaalu;
- T3 - lubatud on puhastusseadmete alune, nende laiendamiseks ja teenindamiseks vajalik maa. Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%;
- T4 - lubatud on maavarade kasutamiseks ja kaevandamiseks vajalik maa. Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%;
- T6 - lubatud on kalakasvatusega seotud ettevõtlus ja seda teenindava infrastruktuuri rajamine, hüdroenergia kasutamine (Meremäe vallas). Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%.

Tootmishoonete rajamisel, laiendamisel ning taaskasutusele võtmisel peab arvestama, et laiendatav/rajatav ettevõtte mahuks tootmisalasse ära koos oma mõjuvööndiga¹². Järgnevas tabelis on toodud tootmisaladel lubatud maakasutuse sihtotstarbed. Tootmisalade T3, T4, T6 juhtotstarbed on tabelis paksu kirjaga.

10 Alus: planeerimisseadus § 3 lg 2.

11 Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele § 6 lõige 3.

12 Mõjuvööndi moodustab tootmistevõimega kaasnev ülenormatiivne, ehk künnistaset ületav, emissioon (aine heide, müra). Mõjude väljumine mõjuvööndist on aktsepteeritav vastava loa (välisõhu saasteluba, erisaasteluba, kompleksluba) olemasolul.

Tabel 2. Tootmisaladel lubatud¹³ maakasutuse sihtotstarbed.

Lubatud maakasutuse sihtotstarbed ¹⁴	Alade juhtotstarve				
	Tootmisala T1	Tootmisala T2	Tootmisala T3	Tootmisala T4	Tootmisala T6
Tootmismaa	+	+	+	+	+
Ärimaa	+	+	+	+	+
Transpordimaa	+	+	+	+	+
Jäätmeheidla maa		+	+		
Maatulundusmaa	+	+			+
Mäetööstusmaa				+	
Riigikaitsemaa		+			
Üldkasutatav maa	+				
Kalamajandusehitiste maa					+

Tootmisaladel, välja arvatud maavara kaevandamise alad (T4), on kohustus säilitada olemasolevat haljastust ala välispiiril ja / või rajada haljastus (kaitse)puhvervööndina tootmisala välispiirile. Puhvervööndi haljastuse pindalaline osakaal peab olema vähemalt **20 %** planeeritud tootmisalast. Maavara kaevandamise aladel (T4) tuleb täita kaevandamisloa nõudeid.

Käesoleva teemaplaneeringuga on ette nähtud võimalus kalakasvatuse rajamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks Tuhkvitsa oja baasil, Obinita järvest üle maantee põhja poole jääval kinnistul (46001:001:1550). Kalakasvatuse rajamise võimalus ja täpsemad tingimused selgitatakse läbi detailplaneeringu ja/või projekteerimise ning keskkonnamõju hindamise.

Tootmisalad on teemaplaneeringu kaardile kantud tähisega T (T1...T4, T6). Käesoleva planeeringuga on olemasolevad ettevõtluse arendamiseks sobivad hooned ja rajatised määratletud ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektidena. Objektide loetelu on toodud **ptk 2.2.1.4** ja need on tähistatud teemaplaneeringu kaardil vastava tingmargiga. Lisaks on funktsionaalseid seoseid esitaval kaardil toodud välja peamised kaubateed, mida mööda toimub inimeste ja kaupade transport ning transiit (vt ka ptk 2.2.2.1).

Jäätmemajanduse arengut määravad kohalikes omavalitsustes jäätmekava ja jäätmehoolduseeskiri. Jäätmejaamade asukohad on kajastatud teemaplaneeringu kaardil tingmargiga.

2.2.1.2 Turismimajandus

Puhkealad

Puhkealadel ja -piirkondades, mis kattuvad kaitstavate aladega on alade kasutamine reguleeritud looduskaitseseadusega ja/või ala kaitsekorraga (vt lisa 1 ptk 2.1.6). Kaitstaval alal koostatavad planeeringud tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga, kultuurimälestistega

13 Tabelis märke "+" tähendab lubatud otstarvet, ülejäänud on keelatud (sh sihtotstarbed mida ei ole tabelis kajastatud). Sarnased tähistused on ka järgnevates maakasutuse sihtotstarbeid kirjeldavates tabelites.

14 Vabariigi Valitsuse 23.10.2008. a määrus nr 155, Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise kord.

aladel Muinsuskaitseametiga. Setomaal on pöhirõhk keskkonnasõbralikul turismil ja puhke-tegevusel.

Käesoleva teemaplaneeringuga on reserveeritud puhkealasid järgmiselt:

- P1 – lubatud on puhkeala ilma hoonete¹⁵ ehitamise õigusega: alad, kuhu on lubatud rajada ainult puhketegevust teenindavaid rajatise. Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%;
- P2 - lubatud on puhkeala hoonete ehitamise õigusega: puhketegevusi ja turismi teenindav maa-ala, kuhu on lubatud lisaks rajatistele püstitada ka hooned. Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%;
- P3 – lubatud on eriotstarbeline puhkeala motosporti harrastamise ja vastavate ürituste korraldamise tarbeks (Misso vallas). Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%.

Järgnevas tabelis on toodud puhkealadel lubatud maakasutuse sihtotstarbed, juhtotstarbed on tabelis paksu kirjaga.

Tabel 3. Puhkealadel lubatud maakasutuse sihtotstarbed.

Lubatud maakasutuse sihtotstarbed	Alade juhtotstarve		
	Puhkeala P1	Puhkeala P2	Puhkeala P3
Üldkasutatav maa	+	+	+
Ärimaa		+	+
Transpordimaa	+	+	+
Ühiskondlike ehitiste maa		+	
Tootmismaa*	+	+	+
Maatulundusmaa	+	+	+
Kaitsealune maa	+		

* Puhkealadel on tootmismaa lubatud ainult tehnorajatiste ehitamiseks.

Käesoleva teemaplaneeringuga on kavandatud peale maavara ammendumist ja kaevandamise lõppemist rekultiveerida aktiivse puhkuse alaks (P2) Marinova karjäär (vt ka ptk 2.3).

Reserveeritud puhkealad on planeeringukaardil tähistatud tähega P (P1, P2, P3), avalikud puhkealad/külaplatsid ja matkarajad on tähistatud vastava tingmärgiga. Funktsionaalseid seoseid esitaval kaardil on toodud välja peamine turismitegel - Seto Külavüü¹⁶ (vt ka ptk 2.1.2).

Puhkemajandust teenindava loodusturismi taristuga (matka-, ratta- ja ratsarajad, RMK puhkealad) seonduv on toodud peatükis 2.2.2.5.

¹⁵ Ehitis on aluspinnasega kohtkindlalt ühendatud ja inimtegevuse tulemusena ehitatud terviklik asi. Ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitis. Rajatis on mis tahes ehitis, mis ei ole hoone. Rajatis muutub hooneks, kui see ehitatakse näiteks ümber nii, et tekib siseruum.

¹⁶ Vaata ka <http://www.visitsetomaa.ee/kylavy-kaart>

Veekogudega seotud alad, sildumisrajatised, veeteed, supluskohad

Veekogu kalda kasutamistingimused on järgmised:

- Ehituse planeerimisel veekogude rannale ja kallastele tuleb arvestada kalda veekaitse-, piirangu- ja ehituskeelu võõnditega;
- Uute hoonete rajamisel veekogude kalda- või rannaaladele tuleb tagada pääs veekogu kallasrajale. **Laevatatavatel veekogudel** (Lämmijärvel, Pihkva järvel, Peipsi järvel) on **kallasrada 10 meetrit**. Avalikult kasutatavatel veekogudel¹⁷ on **kallasrada laiusega 4 m**, mida mööda võib vabalt ja takistamatult liikuda. Avalikult kasutataval veekogul puudub kallasrada sadamas ja kalakasvatusehitisel ning teistel veeseaduses nimetatud juhtudel¹⁸. Kallasraja laiust arvestatakse kaldanõlva ülemisest servast, lugedes kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba.

Avalike veekogude (piiriveekogude Eestis paiknevad osad) ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogude kasutamistingimused on järgmised:

- Lämmijärv, Pihkva järv ja Peipsi järv on piiriveekogud ning kuuluvad riigile. Kalapüük ja jääl viibimine on lubatud ning ujuvvahendid võivad läheneda riigipiirile Lämmijärvel ja Pihkva järvel kuni 50 meetri kaugusele, Peipsi järvel kuni 200 meetri kaugusele riigipiirist;
- Veekogu avalik kasutamine on veevõtt, suplemine, veesport, veel ja jääl liikumine ja kalapüük¹⁹;
- Vee erikasutuseks on veekogu paisutamine või hüdroenergia kasutamine; veekogu, mille veepeegli pindala on üks hektar või suurem, rajamine, likvideerimine, süvendamine või sellise veekogu põhja pinnase paigaldamine ja teised veeseaduses kirjeldatud juhtumid. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema luba ja võõra maa kasutamise korral ka maaomaniku nõusolek, välja arvatud kui maa kuulub riigile või asub riigi omandisse kuuluva veekogu all²⁰.

Avalikult kasutatavad veekogud Mikitamäe vallas on: Võhandu jõgi, Mäda jõgi, Veerksu oja, Karisilla oja, Rebasmäe oja, Selise peakraav, Beresje Umbjärv, Järvepää järv, Lüübnitsa Umbjärv, Tegova järv. Vt ka lisa 1 ptk 2.1.3.1.

Avalikult kasutatavad veekogud Värska vallas on: Värska oja, Kuuliska oja, Piusa jõgi, Örsava järv, Saarõpää järv, Poogandi järv. Vt ka lisa 1 ptk 2.1.3.1.

Avalikult kasutatavad veekogud Meremäe vallas on: Piusa jõgi, Pelska jõgi, Obinita oja (Tuhkvitsa oja), Miikse oja, Engli järv, Obinita järv, Hilläkeste järv. Vt ka lisa 1 ptk 2.1.3.1.

Avalikult kasutatavad veekogud Misso vallas on: Pedetsi jõgi (välja arvatud riigipiiriga ühtivas lõigus), Vaidava jõgi, Kuura jõgi, Punaoja, Hino järv, Pabra järv, Pulli järv, Kisõjärv, Saari järv, Suu järv, Palojärv, Sõdaalonõ järv, Mustjärv, Idinä järv, Pahijärv, Laihärv, Immaku järv, Pältre

17 Avalikult kasutatavad veekogud on Vabariigi Valitsuse 8. märtsi 2012. a korraldusega nr 116 „Avalikult kasutatavate veekogude nimekirja kinnitamine“ määratud veekogud.

18 Vt Veeseadus § 10. RT I 1994, 40, 655

19 Alus: Veeseadus § 7 lg 1

20 Alus: Veeseadus § 8 lg 1

järv, Tika järv, Tserebi järv, Viisjärv, Lautri järv, Jaanissaarõ järv, Üldnä järv, Murati järv (Haanja vallas Misso piiri vastas). Vt ka lisa 1 ptk 2.1.3.1.

Setomaal on kolm sildumisrajatist, mida on nimetatud sadamaks, kõik kolm asuvad Värskas vallas:

- Sosna saare paadisadam - valdajaks on Eesti Vabariigi piirivalve.
- Värskas Sanatooriumi sadam - kuulub Värskas Sanatooriumile, suvel toimub siit reisilaevaühendus Tartuga, veetee on kantud turismiteena teemaplaneeringu funktsionaalseid seoseid esitavale kaardile.
- Lobotka küla paadisadam - rajatised kuuluvad vallale. Sadamat kasutavad nii kalapaadid kui ka purjespordi harrastajad.

Väikesadam on sadam või sadama osa, kus osutatakse sadamateenuseid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele (sadamaseadus). Väikesadama, mis osutab tasulisi sadamateenuseid peab olema akvatoorium. Akvatooriumi piirid kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega. Veesõiduohutuse tagamiseks on oluline sadamate, olgu nad siis paadi- vm sadamad, vastavusse viimine vähemalt minimaalsete siseriiklike nõuetega.

Käesolevas planeeringus on kasutatud mõisteid *paadisild* ja *lauter* järgmiselt:

Paadisild hõlmab kohaliku tähtsusega väikeseid paadisildu ja muid ujuvvahendite sildumisrajatisi, millele kehtestab nõuded kohalik omavalitsus detail- või üldplaneeringuga²¹.

Lauter on looduslikult sobiv või kohandatud paatide randumis- ja seismiskoht²². Lauter ei ole sadam, lautri eripäraks on, et selle kaudu saab randuda ja vajadusel paati kuivale tõmmata, mitte silduda²³.

Käesoleva planeeringuga on kavandatud:

- võimalus Värskas Sanatooriumi, Lobotka küla ja Tonja küla (Lätteeja suudmest veidi põhja poole) olemasolevate sildumisrajatiste arendamiseks väikesadamaks;
- uued väikesadama kohad Värskas alevikus maantee sillast põhja pool ja Örsava järvel. Värskas vald plaanib väikesadamaid rajada koostöös MTÜ Kalanduspiirkonna Arendajate koguga (Värskas valla investeeringutekava 2012–2018, 2012);
- paatide sildumisrajatis Värskas vallas Tonja külas, Lobotka saarest läänes. Ala arendab MTÜ Lobotka Lootsik;
- paatide sildumisrajatis Meremäe vallas Juusa külas Piusa jõe ja Obinitza järvele.

Loetletud sildumisrajatiste rajamise võimalus ja täpsemad tingimused selgitatakse läbi detailplaneeringu ja/või projekteerimise ning keskkonnamõju hindamise.

Käesoleva teemaplaneeringuga on reserveeritud:

- sadamate ja paadisildade ala T5, kus on lubatud sadamate ja paadisildade ning nende laiendamiseks ja teenindamiseks vajalik maa. Kõrvalkasutus(t)e lubatud osakaal kaardil piiritletud ala mahust on 40%;

21 Alus: looduskaitse seadus § 38 lg 5.

22 http://www.vta.ee/atp/public/va_teokirjad_koond.pdf

23 <http://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakaitse/vesi-5/meri/lautritest/lauter-ja-lautrikoha-tahendus-erinevate-allikate-pohjal-2/?highlight=lauter>

- Värskas vallas kõikide perspektiivsete väikesadamate juurde veeala V planeeringukaardil näidatud piirides (vt lisa 2. Perspektiivsed väikesadamad). Reserveeritud veeala piirides on võimalik määrata sobiva suurusega sadama akvatoorium, veeliikluse turvalisuse kaalutlustel võib Värskas Vallavalitsus veeala kasutamist reguleerida.

Järgnevas tabelis on toodud sadamate ja paadisildade alal lubatud maakasutuse sihtotstarbed, juhtotstarve on tabelis paksu kirjaga.

Tabel 4. Sadamate ja paadisildade alal lubatud maakasutuse sihtotstarbed.

Lubatud maakasutuse sihtotstarbed	Ala juhtotstarve
	Sadamate ja paadisildade ala T5
Sadamaehitiste maa	+
Ärimaa	+
Transpordimaa	+
Tootmismaa*	+
Üldkasutatav maa	+

* Tootmismaa on lubatud ainult tehnoajate ehitamiseks.

Perspektiivsete väikesadamade paiknemist illustreerib lisa 2.

Veeteed, veeliiklus

Olulise turismimajandusliku tähtsusega piirkondlik eesmärk on laevaühenduse taastamine Tartu ja Pihkva vahel.

Värskas vallas kulgeb veeteed mööda laevatatavat Peipsi järve koos Lämmijärve ja Pihkva järvega (VEE2075600, sh Värskas laht). **Käesoleva planeeringuga on tehtud ettepanek laiendada veeliiklust Õrsava järvele** (vt ptk 3.3, lisa 3 ja lisa 4).

Mikitamäe vallas kulgeb veeteed (paaditeed) Puugnitsa külast mööda Mäda jõge Võhandu jõeni ning sealt Pihkva järveni (Mikitamäe valla üldplaneering, 2010). Meremäe vallas on traditsiooniliselt kevadiste veematkade korraldamise kohaks Piusa jõgi.

Veekogul liigeldes tuleb silmas pidada järgmist:

- Veeliiklust ei tohi ohustada;
- Paadisilla ja tähistatud kalapüümisega tohib tõkestada kuni kolmandiku veeliikluseks kasutatava vooluveekogu laiusest²⁴;
- Jõgedel asuvatest poidega eraldatud supluskohtadest tuleb veesõidukiga mööduda jõe telgjoone suhtes vastaspoolt²⁵.

Supluskohad

Traditsioonilised supluskohad on kantud teemaplaneeringu kaardile vastava tingimärgiga. Avalik supluskoht, mille üle teostab kontrolli Terviseamet, asub Värskas Sanatooriumi territooriumil sildumisrajatise läheduses (vt lisa 1 ptk 2.1.3.1, Värskas laht).

24 Alus: Veeseadus § 18 lg 7

25 Alus: Veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded § 4

Kõikide Misso valla üldplaneeringuga kavandatud supelrandade juurde on reserveeritud veeala kogu supelranna pikkuses 200 m laiusena, mida käesoleva teemaplaneeringuga ei muudeta.

Kõik olemasolevad ja kavandatud supluskohad ning sildumis- ja randumiskohad on kantud teemaplaneeringu kaardile vastava tingmärgiga.

2.2.1.3 Maamajandus

Maatulundusala

Käesolevas teemaplaneeringus moodustub reserveeritud maatulundusala kaardil vastava värviga kajastatud põhikaardi andmekihtidest: mets, põõsastik, märgala, lage ala ning PRIA andmebaasis olevatest toetusõiguslikest ja potentsiaalse toetusõigusega põllumassiividest (seisuga 05. 2013). Erinevalt teistest reserveeritud aladest ei ole maatulundusala kaardi parema loetavuse huvides tähistatud tähega.

Maatulundusala valdav maakasutuse sihtotstarve on maatulundusmaa. Läbi maatulundus-alade toimub põllu- ja metsamajanduse (maaettevõtluse, vt lisa 1 ptk 2.4.2) edendamine. Lubatud on põllu- ja metsamajandusega ning muu väikesemahulise maaettevõtluse tarbeks vajalike ehitiste püstitamine.

Sihtotstarvete määramine ja muutmine maatulundusalal ei ole üldjuhul käesoleva teemaplaneeringu muutmise aluseks. Sihtotstarbe määramisel või muutmisel lähtutakse käesoleva teemaplaneeringu põhimõtetest ja maakatastriseadusest. Maareformi ajal õigusvastaselt võõrandatud maa tagastamisel, maa ostueesõigusega erastamisel, vaba metsamaa ja põllumajandusmaa erastamisel ning maa riigi omandisse jätmisel määrab maa sihtotstarbe kohalik omavalitsus senise maakasutuse alusel. Ehitamise aluseks nendel aladel on projekteerimistingimused, kui kehtiv üldplaneering ei sätesta teisiti. Järgnevas tabelis on toodud maatulundusalal lubatud maakasutuse sihtotstarbed, juhtotstarve on tabelis paksu kirjaga.

Tabel 5. Maatulundusalal lubatud maakasutuse sihtotstarbed.

Lubatud maakasutuse sihtotstarbed	Ala juhtotstarve
	Maatulundusala
Maatulundusmaa	+
Elamumaa	+
Ärimaa	+
Tootmismaa	+
Transpordimaa	+
Mäetööstusmaa	+
Ühiskondlike ehitiste maa	+
Üldkasutatav maa	+
Kaitsealune maa	+

Teemaplaneeringu kaardil on lisaks näidatud maaparandusobjektide paiknemine.

2.2.1.4 Ettevõtlust toetavad alad ja objektid

Segahoonestusega alad

Juhtudel, kus on olemas mitmekülgne ja üksteisega seotud otstarvete paindlik kasutus, või on selleks perspektiivne vajadus, ei ole teemaplaneeringuga määratletud lubatud sihtotstarvete ranget suhet. Selline vajadus on enamasti keskustes, kus ettevõtete büroohooned, kaubandus- ja teenindusettevõtted ning avalikud teenused on põimunud ja sageli koondunud kindlasse piirkonda.

Segahoonestusega aladel on arendustegevuse eelduseks, et kavandatav tegevus mahub oma ruumiliste vajadustega (sh normatiivne parkimine ja piisav ruum jalakäijatele ning haljastusele) krundile ära.

Kütusetanklate tarbeks reserveeritud alal (S2) Meremäe vallas ei ole lubatud elamumaa sihtotstarve. Käesoleva teemaplaneeringuga on seatud tingimus, et kütusetankla rajamine on võimalik detailplaneeringu alusel. Detailplaneeringu algatamisel on kohalikul omavalitsusel, kui ehitusloa andjal, kohustus kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise vajalikkuse üle.²⁶

Järgnevas tabelis on toodud segahoonestusega alal lubatud maakasutuse sihtotstarbed. Reserveeritud segahoonestusega alal ei ole määratud kõrvalkasutus(t)e osakaalu.

Tabel 6. Segahoonestusega aladel lubatud maakasutuse sihtotstarbed.

Lubatud maakasutuse sihtotstarbed	Ala juhtotstarve	
	Segahoonestusega ala S1	Segahoonestusega ala S2
Ärimaa	+	+
Tootmismaa*	+	+
Ühiskondlike ehitiste maa	+	+
Elamumaa	+	
Transpordimaa	+	+
Riigikaitsemaa	+	

*Tootmismaal on lubatud ainult keskkonnasõbralik tootmine.

Reserveeritud alad on kantud teemaplaneeringu kaardile tähisega S (S1, S2). Segahoonestusega alal on kohalikul omavalitsusel õigus nõuda planeerimisalase arhitektuurikonkursi korraldamist.

Elamualasisene ettevõtlus

Elamualad on ettevõtluse kontekstis oluline sidusteema, kuigi nende otsene nn ettevõtluskomponent on kõige väiksem. Käesoleva teemaplaneeringuga on elamualasisese ettevõtluse (väikeettevõtlus, teenindus, kaubandus) võimalustega arvestatud Mikitamäe, Värskas, Meremäe ja Misso valla üldplaneeringutega kehtestatud tiheasustusalade ja kompaktse hoonestusega alade või olulisemate asustuse/hoonestuse koondumise kohtade piires.

²⁶ Alus: KeHJS § 6 lg 2, 3; § 9

Elamualade koondumise kohad on üldise situatsiooni parema arusaadavuse huvides kajastatud skemaatiliselt funktsionaalseid seoseid esitaval (tsoneeringu) kaardil.

Ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektid

Teemaplaneeringu kaardile on kantud tingmäärgiga ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektide asukohad. Ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektidena käsitletakse olemasolevaid ehitisi (hooned ja rajatised), **mida on võimalik kasutada ettevõtluse arendamise eesmärgil vastavalt reserveeritud juhtotstarbele**. Järgnevas tabelis on objektid loetletud valla kaupa.

Tabel 7. Setomaa ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektid

	Nimetus	Asukoht
Värska vallas		
1.	endine laut	Treski
2.	tehnopargi alal olevad hooned	Lobotka
3.	endine kuivati	Värska alevik
4.	endine sigala	Värska alevik
5.	vanad barakid	Värska alevik
6.	endine söökla	Värska alevik
7.	3 endist lauta	Säpinä
Meremäe vallas		
8.	veski	Juusa
9.	töökoda, ait	Vasla
10.	endised laudad ja töökoda	Obinitsa
11.	küünid	Helbi
12.	laudad, kelder töökoda	Uusvada
13.	endised sigalad	Meremäe
14.	endine laut	Miikse
Misso vallas		
15.	vana koolimaja*	Tsiistre
16.	veski	Hürsi
17.	endine kolhoosi õunaaed	Hürsi
18.	laut	Kärinä
19.	Nopri vana viljaait	Kärinä
20.	Nopri vana plaatkuivati	Kärinä
21.	laut ja heinaküün	Möldre
22.	Luhamaa vana koolimaja ja kultuurimaja*	Napi
23.	Vungi telliskivitehase korsten	Kriiva
24.	endine söevabrik	Misso alevik
25.	Misso triangulatsioonitorn	Misso alevik
26.	kitselaut	Kimalasõ
27.	2 endist sigalahoonet	Kimalasõ
28.	endine laut	Kiviora

* XX sajandi väärtusliku arhitektuuri objekt (vt lisa 1 ptk 2.4.3)

Regionaalse tähtsusega objektid

Regionaalse tähtsusega objekt käesoleva teemaplaneeringu tähenduses on piirkonnale märkimisväärsed majanduslikku kasu (sh töökohad) ja/või mainet koguv ettevõtte, piirkondlikult oluline / märgilise tähendusega tegevuspaik, üldtuntud turismiobjekt.

Tabel 8. Regionaalse tähtsusega objektid

	Objekt	Tähtsus
1.	Lüübnitsa sibula- ja kalalaada plats	Tuntud regioonis ja Eestis, ettevõtluse edendamine piirkonnas. Kohabrändi tugi.
2.	Beresje vanausuliste küla	Tuntud regioonis ja Eestis, olulise kultuuripärandiga paik ja vaatamisväärsus.
3.	Värskas tervisespordikeskus – rekonstrueeritud staadion, valgustatud tervise- ja suusarajad.	Kompleks loob võimalusi ülesetomaalisteks ja rahvusvahelisteks üritusteks ja on suunatud tervise- majanduse arendamisele piirkonnas.
4.	Värskas Veekeskus, Värskas Sanatoorium	Tuntud regioonis, Eestis ja kaugemal. Puhke- ja tervise teenused, tervisemajanduse arendamine piirkonnas. Kohabrändi tugi. Oluline tööandja.
5.	AS Värskas Vesi	Tuntud regioonis, Eestis ja kaugemal. Kohabrändi tugi. Oluline tööandja.
6.	Endise sovhoosi keskus Saatses	Ettevõtluse arendamine.
7.	Koidula transpordikeskus,	Strateegiliselt olulise ettevõtluse arendamine (sh transiit, logistika jt).
8.	Ostrova festivalipaik	Tuntud regioonis ja Eestis, loomemajanduse edendamine piirkonnas. Kohabrändi tugi.
9.	Miikse jaanikivi	Piirkonnas oluline tegevuspaik ja turismiobjekt. Kohabrändi tugi.
10.	Seto Seltsimaja Obinitsas	Piirkonnas oluline tegevuspaik ja turismiobjekt.
11.	Seto ateljee-galerii „Hal’as Kunn“ Obinitsas	Piirkonnas oluline tegevuspaik ja turismiobjekt. Kohabrändi tugi.
12.	Luhamaa transpordikeskus	Strateegiliselt olulise ettevõtluse arendamine (sh transiit, logistika jt).
13.	Luhamaa kuningriigiplats (külaplats)	Tuntud regioonis ja Eestis. Kohabrändi tugi. Kultuuri- ja turismimajanduse edendamine.
14.	Misso rallikrossirada	Võimalus ülesetomaalisteks, üle-eestilisteks üritusteks, motosporti arendamine piirkonnas.
Perspektiivsed objektid		
1.	Luhamaa logistikakeskus	Strateegiliselt olulise ettevõtluse arendamine (sh transiit, logistika jt). Oluline tööandja.
2.	Lobotka tehniküla/ tööstuspark	Suuremahulisema ettevõtluse arendamine. Oluline tööandja.

Loetletud objektidele tuleb säilitada head ruumivõimalused ja juurdepääsuteed. Avalikult kasutatavatel, kultuuri-, tervise- ja loomemajandusega seotud objektidel/aladel ja nende visuaalselt haaratavas kontaktvööndis tuleb vältida häiringuid (sh visuaalseid) põhjustavaid arendusi.

2.2.1.5 Väärtustatud alad ja objektid

Setomaa valdade kaitstavate alade ja objektide, kultuurimälestiste, pärandkultuuriobjektide ning inventeeritud XX sajandi väärtusliku arhitektuuri objektide loetelud on toodud lisas 1 ptk 2.1.6, 2.5.2, 2.5.3, 2.5.4. Lisas 1 illustreerivad kultuurimälestiste paiknemist joonised 50-53 ja pärandkultuuriobjektide paiknemist joonised 58-61. Kaitstavad alad ja objektid ning kultuurimälestised on kantud teemaplaneeringu kaardile.

Kultuurimälestised

Mikitamäe, Värskas, Meremäe ja Misso vallas on viimastel aastakümnetel avastatud rida arheoloogiapärandi objekte, mida ei ole seni veel jõutud mälestisena riigi kaitse alla võtta. Peamiselt on nende hulgas eri ajastutest pärinevad elupaigad ja matmispaigad, vähemal määral ristiusu või looduslikke pühapaiku.

Muinsuskaitseamet täpsustas 06.02.2015 kirjaga nr 1.1-7/572 Setomaa ettevõtluskeskkonna teemaplaneeringu ala arheoloogiaobjektide nimekirja. Teadaolevate objektide nimekiri koos selgituste ja asukoha koordinaatidega ning nimekirja alusel koostatud skeemidega, kus on näha objektide paiknemine, on toodud lisas 1 ptk 2.5.2.1. Nimetatud peatükis loetletud asukohtades on arendustegevuse puhul vajalik arvestada võimalike kuludega arheoloogilistele uuringutele. Enne detailplaneeringute kehtestamist või ehituslubade väljastamist on vajalik konsulteerida Muinsuskaitseametiga. Kinnisasjal, kus Muinsuskaitseameti andmeil võidakse avastada seni teadmata kultuuriväärtusega leid, tuleb enne tööde alustamist teha uuringud. Uuringud tehakse loa taotleja kulul (Muinsuskaitseadus § 40 lg 5). Teemaplaneeringualal esineb reserveeritud alade kattumist avastatud muististega järgmiselt:

Mikitamäe vallas:

- Mikitamäe külas jääb tootmisala T1 vahele asulakoht;
- Rõсна külas kattub puhkealad P2 asulakohtadega;
- Kõik paadisillad asuvad endistel (ranna)asulatel.

Värskas vallas:

- Kõik väikesadamad asuvad endistel (ranna)asulatel;
- Väike-Rõсна külas kattub tootmisala T5 ja P2 asulakohtadega (sanatooriumi juures);
- Kostkova külas kattub puhkeala P2 (end Põhjalaager) osaliselt Örsava asulakohtade alaga;
- Saatse külas kattub tootmisala T2 asulakohaga;
- Värskas lahe ääres kattub puhkeala P2 (Örsava järve ja Värskas aleviku vahel) asulakohtadega ja osalt kääbastikuga.

Meremäe vallas:

- Obinitša külas kattub P2 osaliselt pelgupaigaga, pärandkultuuri alaga ja asulakohaga (servaalal Obinitša küla idaosas);
- Palandõ külas kattub tootmisala T2 lõunapoolses otsas asulakohaga;
- Meremäe külas kattub kagupoolne tootmisala T1 asulakohaga ja osaliselt kalmega.

Misso vallas:

- Luhamaal kattub tootmisala T2 (kahel pool kiviteed) Napi kalme tsooniga (männi lähistel), Hindsa ja Koorla asulakohtadega (lõuna poolses osas), samuti põhjapool maanteed Määsi asulakohaga (lõuna poolses osas).

Väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud asulad

Käesoleva teemaplaneeringuga on täpsustatud Meremäe ning Misso vallas Võrumaa teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ kavandatud väärtuslikke maastikke ning miljööväärtuslikke asulaid. Täpsustamise ettepanekud koos põhjendustega on toodud peatükis 3.1.2 ja 3.1.3. Väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud asulad on kantud teemaplaneeringu kaardile. Vt ka lisa 1 ptk 1.2.2.

Roheline võrgustik

Käesoleva teemaplaneeringuga on täpsustatud Mikitamäe ja Värska vallas üldplaneeringutega kavandatud rohevõrgustikku ja Meremäe ning Misso vallas Võrumaa teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ kavandatud rohelist võrgustikku. Täpsustamise ettepanek koos põhjendustega on toodud peatükis 3.1.1. Roheline võrgustik on kantud teemaplaneeringu kaardile. Vt ka lisa 1 ptk 1.2.2.

2.2.2 Ettevõtlust teenindav taristu

2.2.2.1 Liiklus ja transport – üldised arengud

Tulenevalt transpordi arengukavast (TAK) 2014–2020 (eelnõu) on kaubaveoks vajaliku taristu arendamiseks kõige olulisemad TEN-T²⁷ võrgu osad. Setomaad läbivad TEN-T võrgu osad on **Tartu-Petseri raudtee, Valga-Petseri raudtee ja Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa** (2) maantee. Raudteel kaubaveo mahu kasvu oodata ei ole. Peamiseks eesmärgiks on olemasoleva taristu (nii maanteed kui raudteed) korrashoid, mille kõrval keskendutakse logistika ja tööstusparkide, piiriületuse ja elektrooniliste infosüsteemide arendamisele. Logistika on oluline majandus-haru, luues kõrge lisandväärtusega töökohti.

Arengukava (TAK) perioodil on kaubaveo seisukohast teedevõrgu arendamisel üheks prioriteetseks suunaks **Tallinn-Luhamaa**. Rongiliikluse laiendamist Valga-Koidula-Pihkva suunal kaalutakse edaspidi.

Liiklemise sujuvamaks muutmiseks kasutatakse võimalusel taristu laiendamise asemel intelligentsete transpordisüsteemide (ITS) ja liikuvuskorralduse võimalusi.

Tulenevalt üleriigilisest planeeringust jääb hajaasustuses ka tulevikus peamiseks liiklemisviisiks eratransport. Maapiirkondades on üheks võimaluseks kujundada õpilasveost kohaliku ühis-transporti selgroog. Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika võib tingida muudatusi transporti maksustamises (saastaja/kasutaja-maksab-põhimõtte). Sellisel juhul ei tohi liikuvusega seotud kulud hakata käima üle jõu maapiirkondades, kus ühistransport on ebapiisav ja erasõiduki kasutamine hädavajalik (Eesti 2030+, 2012).

27 TEN-T - Üle-euroopaline transpordivõrk (Trans European Network – Transport)

Regionaalsete ühistranspordi teenuste arendamisel lähtub riik teenusstandarditest, kus tulevalt hajaasustusest on suuremas osas Eestis peamine eesmärk tagada inimeste liikumisvõimalused baasteenuse pakkumise näol. Baasteenust pakutakse paikkondades, kus elanike arv on vähemalt 100, ja see tähendab et tagatakse minimaalsed vajalikud liikumisvõimalused inimestele, kellel ei ole võimalik isiklikku sõiduautot kasutada (TAK).

Setomaad läbib kaks tähtsat transiitkoridori Venemaa suunas. Kaupade eksport ja import Venemaale toimub maanteetransporti kasutades mööda **Tallinn-Tartu-Luhamaa** põhi- maanteed ning raudteetransporti kasutades **Tallinn-Tartu-Petseri** ja Valga-Petseri liinil.

2.2.2.2 Maanteed

Olulisim on riigi tugi- ja kõrvalmaanteed ning kohalike teede hea aastaringne sõidetavus ja ohutus (Eesti 20130+, 2012). Riikliku programmi "Eesti teed tolmuvabaks aastaks 2030" on seatud eesmärk ehitada riigi-maanteedel tolmuvabad katted kõigile suurema kasutusega (sagedus üle 50 auto/ööp) kruusateedele aastaks 2030, arvestades elanikkonna paiknemist ja tee kasutamise intensiivsust. Planeeritud vahendid võimaldavad ehitada perioodil kruusateedele katteid 100 kuni 150 km aastas. Setomaa valdade teede loetelu ja kasutuse andmed on toodud teemaplaneeringu lisa 1 ptk 2.4.3.3.

Käesoleva teemaplaneeringuga on kohaliku teedevõrgu arendamiseks, inimeste igapäevase liikumise ning riigimaanteedega ühenduse tagamiseks ja piirkonna külastajate liikumise aktiveerimiseks kavandatud uute avalikult kasutatavate teelõikude rajamine, valdavalt piki olemasolevaid teid ja radasid. Rajatavad teed on kantud teemaplaneeringu kaardile 100 m laiuse trassikoridorina, mille piires leitakse projekteerimise käigus parim asukoht ja tagatakse vastavus kehtivatele normidele. Kavandatud teed on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 9. Uued avalikult kasutatavad teelõigud

Jrk nr	Teelõik	Teelõigu pikkus planeeringu kaardil (km)
1	Mikitamäe vallas Karisilla külas Tartu-Räpina-Värskas maanteest Tammistu teeni (eratee) Värskas vallas Tonja külas	0,3
2	Meremäe vallas Kääpa-Obinitsa-Võmmorski-Petseri maanteest piki Helbi oja Maaslova külla	1,3
3	Meremäe vallas Miku külas Vasla-Talka teest Piusa jõe äärde (Miku veski suunas)	1,5
4	Meremäe vallas Tobrova-Helbi maanteelt (Küllätüvä küla) Tiirhanna külla (osaliselt uus trass)	2,0
5	Meremäe vallas Kapera-Härmä maanteest Vastseliina-Meremäe-Kliima maanteeni, läbi Treiali, Jõksi, Raotu, Puista ja Ruutsi küla <u>Trassi valik lähtub järgmistest põhimõtetest:</u> vältida põllumassiivide ja roheliste alade asjatut killustamist; kasutada võimalikult olemasolevaid teid ja radu.	5,0
6	Meremäe vallas Küllätüvä külas Vastseliina-Meremäe-Kliima maanteest Tobrova-Helbi maanteeni	2,0
7	Misso vallas Tserebi küla keskusest Vaniku järve äärde (valla piirini, planeeringukaardil ca km) ja koostöös Vastseliina vallaga edasi Miikse-Vatsa maanteeni (Meremäe valla piirini)	1,0/4,2

Teede sõidetavuse parandamiseks on mitmed teelõigud kavas viia mustkatte alla. Teekatte kvaliteedi tõstmine on vajalik turvalisuse tagamiseks, ühtlasi muudab see teed piirkonna külastajatele atraktiivsemaks ja leevendab praeguse tolmana tee ääres elavate inimeste olukorda. Hea sõidetavusega teed on olulised ettevõtluse arendamiseks.

Riigiteede tööde planeerimine ja teostamine toimub vastavalt *Riigimaanteeade teehoiukava aastateks 2014-2020*, sh viimase juhenddokumentidest.²⁸ Katete rajamisel kruusateedele juhindub Maanteeamet vastavast objektide valikumetoodikast.²⁹ Kohalike omavalitsuste teede hoidu reguleerib kohalik omavalitsus. Tabelis 10 on toodud perspektiivsed mustkattega teelõigud, neist Mikitamäe-Kahkva tee (18208) ja Saatse-Petseri tee (18106) on kantud Maanteeameti katete ehituse objektide loetelusse aastateks 2014 – 2017.³⁰

Tabel 10. Perspektiivsed mustkattega teelõigud

Jrk nr	Teelõik või tee nimetus	Tee nr	Teelõigu pikkus planeeringu kaardil (km)
Mikitamäe vallas			
1	Karisilla-Tonja	4650034	0,8
2	Karisilla-Rõsna	18209	3,2
3	Mikitamäe-Kahkva	18208	5,0
4	Niitsiku-Kahkva	18207	4,0
Värskas vallas			
1	Velna tee asumisisene tee	9340064	0,5
2	Värskas-Podmotsa	18197	6,5
3	Lobotka-Tonja	9340001	3,2
4	Tonja-Võpolsova tee Tonja küla asumisisene lõik	9340004	0,2
5	Tonja-Karisilla	9340006	1,5
6	Sanatooriumi-Popovitsa tee Kremessova küla hoonestatud ala lõigul	9340060	0,4
7	Väike Rõsna tee	9340059	0,5
8	Lobotka-Saekaatriid kuni Lobotka-Värskas metskond-Verhuulitsa teeni	9340015	0,2
9	Lobotka-Värskas metskond-Verhuulitsa tee Lobotka-Saekaatriid teest kuni matkarajani Örsava külas	9340008	2,0
10	Umbjärve tee	9340090	0,3
11	Tõrvamäe tee Karisilla-Petseri teest kuni metsani	9340019	1,2
12	Värskas-Ulitina mnt kuni Värskas alevikuni (sh lõik läbi Saatse saapa)	18178	10,0
13	Saatse-Petseri tee Värskas-Ulitina tee ristist kuni riigipiirini, välja arvatud Saatse-Samarina asumivaheline olemasoleva mustkattega lõik	18106	3,4
14	Saatse-Perdaku tee väljaspool asumeid	18235	0,8
15	Matsuri-Sesniki tee Vaartsi külast kuni Kolossovani ja Kolossovast kuni Värskas-Ulitina tee ristini	18233	11,0
16	Kolodavitsa tee asumisisel lõigul	9340026	1,0

²⁸ Kinnitatud Maanteeameti peadirektori 02.07.2013 käskkirjaga nr 0250

²⁹ Teehoiukava juhenddokumendid, Lisa 4.

³⁰ Teehoiukava juhenddokumendid, vt

http://www.mnt.ee/public/Kruusateedele_katte_ehituse_objektid_aastateks_2014_-_2017.pdf

Jrk nr	Teelõik või tee nimetus	Tee nr	Teelõigu pikkus planeeringu kaardil (km)
17	Nedsaja-Väike Nedsaja tee hoonestatud ala lõigul alates Karisilla-Petseri ristist	9340022	0,5
18	Pedaja tänav	9340054	0,4
19	P.Haavaoksa tänav alates Värskas sanatooriumi tee ristist kuni Pedaja tänava ristini	9340084	0,3
20	Kalda tänav	9340052	0,6
Meremäe vallas			
1	Meremäe-Miikse	25181	4,5
2	Tobrova-Uusvada-Kitsõ	25180	3,6
3	Tobrova-Helbi mnt Vastseliina-Meremäe-Kliima ristist kuni Veretinä-Polovina mnt ristini	25191	3,9
4	Veretinä-Polovina	25192	2,0
5	Korski-Küllätüvä	25206	1,6
6	Korski-Veretinä mnt Kääpa-Obinita-Võmmorski-Petseri maanteest kuni Korski-Küllätüvä ristini	25167	0,8
7	Kapera-Härmä	25125	2,1
8	Meremäe-Tsirgu-Antkruva	25168	10,0
Misso vallas			
1	Viitka-Tiilige tee Riia-Pihkva ristist Sastavi kurvini	25158	0,6
2	Viitka-Tiilige tee Pältre ja Saika küla vaheline lõik	25158	1,7
3	Pältre-Keldo tee Viitka-Tiilige ristist kuni Pärtli tee ristini	25173	0,5
4	Pältre-Keldo tee Möldre küla hoonestatud ala lõigul	25173	0,8
5	Pältre-Keldo tee Mauri külast kuni valla piirini	25173	1,3
6	Tsiistre-Misso-Rammuka	25177	14,4
7	Vana-Vastseliina-Käänu tee Tsiistre-Misso-Rammuka ristist põhja suunas kuni valla piirini	25164	0,7

2.2.2.3 Kergliiklusteed

Vastavalt käesolevale teemaplaneeringule on kergliiklusteede sõlmkohad Mikitamäe küla keskus, Värskas alevik, Obinita küla keskus, Meremäe küla keskus ja Misso alevik. Olulisteks sihtpunktideks, mis peavad olema ühendatud kergliiklusteede võrguga, on haridusasutused, vaba aja veetmise paigad (noortekeskused, kultuuri- ja rahvamajad, spordihooned jmt) kauplused, arstiabi/ravimite kättesaamise kohad, olulisemad tööandjad, teenindusettevõtted, ametiasutused, vaatamisväärsused. Kergliiklusteede eelistatud kattetüübiks on asfaltkate.

Olemasolev kergliiklustee on Värskas vallas Värskas Sanatooriumi ja aleviku keskuse vahelisel lõigul ning keskusest kuni Seto Talumuuseumini.

Rahvusvaheline rattamarsruut Setomaal kulgeb järgmistes lõikudes: Võõpsu-Mikitamäe-Karisilla-Värskas; Karisilla-Niitsiku; Piusa-Obinita-Meremäe-Kuksina.

Käesoleva teemaplaneeringuga kavandatud kergliiklusteed on toodud tabelis 11. Teemaplaneeringust „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ (2013) tulenevad teed on tabelis tähistatud tärniga.

Tabel 11. Kavandatud kergliiklusteed³¹

Teelõik	km	Priori- teetsus	Tee nr	Tee nimetus	Põhjendus
Meremäe vallas					
Meremäe asulasisene tee*	0,9	1	25212	Meremäe - Petseri	Liiklusohutuse parandamine
Meremäe-Obinitša*	7,6	1	25182	Vastseliina-Meremäe-Kliima	Olulina koolitee ja vallasisene ühendustee teenuste kättesaadavuse parandamiseks
Kuksina-Meremäe* (valla piirist kuni Meremäe-Obinitša teeristini)	4,5	2	25182	Vastseliina-Meremäe-Kliima	Oluline lõik valdade vahel teenuste kättesaadavuse parandamiseks
Obinitša-Kiksova (Piusa)	3,3	2	25182	Vastseliina-Meremäe - Kliima	Ühendus naabermaakonda
Obinitša-Võmmorski-riigipiir	8,0	2	25130	Kääpa - Obinitša - Võmmorski - Petseri	Vallasisene ühendustee riigipiirile
Meremäe-Vinski	3,0	2	25212	Meremäe - Petseri	Vallasisene ühendustee riigipiirile
Misso vallas					
Misso alevik-kalmistu*	1,7	1	7	Riia-Pihkva	Oluline lõik teenuste kättesaamise parandamiseks
Mikitamäe vallas					
Mikitamäe asulasisene tee	1,1	1	45	Tartu-Räpina - Värskas	Liiklusohutuse parandamine
Mikitamäe keskasulast koolini	0,7	1	18208	Mikitamäe-Kahkva	
Mikitamäe keskasulast koolini	0,2	1	18215	Mikitamäe kooli tee	
Mikitamäe küla keskus-Karisilla (Mikitamäe ja Värskas valla piirini)	3,4	2	45	Tartu-Räpina - Värskas	Oluline ühendustee Värskas alevikuga
Räpina-Värskas, Põlva-Karisilla ja Karisilla-Petseri teekaitsevööndis 25 meetri ulatuses (möödetuna sõiduraja teljest) arvestatakse tehnilise tsooniga perspektiivseks teelaienduseks, kergliiklustee rajamiseks, kommunikatsioonide paigalduseks jms tarbeks (Mikitamäe valla ÜP, 2010)					
Värskas vallas					
Tonja (Värskas ja Mikitamäe valla piirist) Värskas aleviku keskuseni (Pika tn ristini)	3,6	2	45	Tartu-Räpina - Värskas	Oluline ühendustee Värskas alevikuga
Värskas vallas nähakse ette kergliikluse rada kõikide rajatavate ja rekonstrueeritavate teede puhul (ÜP, 2006)					

31 Ainult kergliikluse tarbeks mõeldud tee või rada, mis on üldjuhul asfaltkattega ning reeglina mootorsõiduki liiklusest eraldatud. Liiklusseadusest tulenevalt jaotuvad kergliiklusteed alaliikideks: jalgteed, jalgrattateed, jalgrattarada ning jalg- ja jalgrattateed. Võrumaa teemaplaneering käsitleb kergliiklusteena ka rulluisu ja rullsuusarada ning kõvakattega tervisespordirada (Võrumaa kergliiklusteed ja loodusradad, 2013).

* - Tulenevalt teemaplaneeringust „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ (2013).

Ühtse kergliiklusvõrgustiku kujundamiseks ja teenuste kättesaadavuse parandamiseks on vastavalt Võru maakonna teemaplaneeringule (2013) kavandatud sidusteed³². Kergliiklusvõrgustiku sidusteed on toodud järgmises tabelis 12.

Tabel 12. Kergliiklusvõrgustiku sidusteed

Teelõik	km	Priori- teetsus	Tee nr	Tee nimetus	Põhjendus
Meremäe vallas					
Obinita-Lindora	5,2	SVP ³³	25130	Kääpa-Obinita - Võmmorski - Petseri	Oluline võrgustikke ühendav lõik
Piusa jõgi - Härma	2,1	1	25125	Kapera-Härmä	Oluline piirkonda ühendav lõik, juurde- pääs mäesuusanõlvale
Härma-Lindsi	3,1	1	25168	Meremäe-Tsirgu - Antkruva	
Lindsi-Obinita	3,1	1	4600132	Obinita-Tääglova - Lindsi	
Meremäe - Kangavitsa	5,1	2	25168	Meremäe-Tsirgu - Antkruva	Vajalik sidusvõrgustiku toimimiseks
Tobrova-Helbi	3,9	1	25191	Tobrova-Helbi	Oluline vallasisene ühendustee
Veretinä-Polovina	2,0	1	25192	Veretinä-Polovina	
Misso vallas					
Tsiistrest Käänu suunas	2,9	SVP	25164	Vana-Vastseliina - Käänu	Ajalooline „sõjatee“
Misso - Luhamaa	9,2	2	7	Riia-Pihkva	Oluline ühendus piiripunktiga
Misso-Kuura teeni (Kose-Käbli tee)	3,4	1	7	Riia-Pihkva	Asumite vaheline tee
Misso-Tsiistre tee	8,6	1	25177	Tsiistre-Misso - Rammuka	Vallasisene ühendustee
Misso-Rammuka tee	5,8	2	25177	Tsiistre-Misso - Rammuka	Vallasisene ühendustee piirile

Konkreetsed tee asukoht ja sobilik liik täpsustatakse edasise detailsema planeerimise ja projekteerimise käigus, lähtudes kehtivatest standarditest ja normidest. Maantee rekonstrueerimisel ning ümbersõitude rajamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et kergliiklustee läbiks asulat ka juhul, kui sellega samas suunas kulgev maantee viiakse asulast eemale. Prioriteediks on kergliikleja jaoks mugavam ja ohutum keskkond.

Kergliiklusteede valgustamine tõstab teede turvalisust. Soovitav on rajada valgustussüsteem esmajärjekorras kooliteedele, bussipeatuste piirkonda ning kergliiklustee ja maantee ristumiskohta, ohtlikele teelõikudele ja kõige enam kasutatavatele teelõikudele.

³² Sõidutee, mida kasutatakse kergliiklusvõrgustiku eraldiseisvate elementide (sh ka kergliiklusteede üksikute lõikude) ühendamisel marsruudiks või ühtseks sidusaks võrgustikuks. Sidusteel pole mootorsõidukid ja kergliiklus eraldatud, mistõttu selline tee ei kuulu otseselt kergliiklusteede kategooriasse. Reeglina on sidusteedeks mootorsõidukite madala liiklussagedusega teed (Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad, 2013).

³³ **Prioriteetsus SVP** (sidusvõrgustiku prioriteet) märgib olukorda, kus sidustee pole fikseeritud konkreetset ühegi omavalitsuse prioriteedina, kuid omab tähtsust kergliikluse sidusvõrgustiku moodustumisel. Ettepanek mingi teelõigu renoveerimiseks muutub kaalukamaks, kui see tee omab SVP prioriteeti (Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad, 2013).

Ruumipuuduse lahendamise võimalused kergliiklusteede rajamisel:

- vastaval teelõigul on erandina ja põhjendatud vajadusel lubatud rajada standardist kitsam kergliiklustee ja/või viia kergliiklustee maantee serva (rattarada);
- kaaluda võimalusi rajada kergliiklustee ümber takistuse;
- tiheasustusalal võib rakendada mootorsõidukiliikluse rahustamise ning segaliiklusega ala loomise võimalusi.

Kergliiklusteede hooldamist ja rahastamist korraldab reeglina kohalik omavalitsus. Seonduv jäätmemajandus ja haljastus on samuti kohaliku omavalitsuse korraldada. Kergliiklusteede hooldamisel tuleb lähtuda tee prioriteetsusest.

2.2.2.4 Raudteed, piiriületus, logistika

Piiriületus mõjutab oluliselt ühenduskiirusi rahvusvahelistel vedudel ja reisimisel. Luhamaa piiripunkti ooteala on avatud 2011 aasta novembrist. Luhamaa piiripunktiga piirnevale alale rajatud teeninduskeskuses „Luhamaa Terminal“ pakub teenust „Collade Tolliagentuur“. Lisaks tollilaole ja -terminalile, on siin parkla 120 parkimiskohaga veoautodele ja 80 parkimiskohaga sõiduautodele (seisuga 12.2013).³⁴

Rahvusvaheliseks liikluseks on Setomaal avatud järgmised piiripunktid:

- Koidula-Kunitsina Gora piiripunkt Karisilla-Petseri maanteel;
- Luhamaa-Šumilkina piiripunkt Riia-Pihkva maanteel.

Piiripunkt jalgsi läbimiseks ainult Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni elanikele:

- Saatse-Krupa piiripunkt Saatse-Petseri maanteel.³⁵

Piiriületuskohad on kantud teemaplaneeringu kaardile vastava tingimärgiga.

Piiripunktide edasine võimsuse suurendamine Koidulas ja Luhamaal nõuab nende rekonstrueerimist. Läbilaskevõime parandamiseks on piiripunktide infrastruktuure vaja laiendada, hoides maksimaalselt lahus reisi- ja veokite liikluse. Transpordi arengukava 2014-2020 (eelnõu) meetme 7.1 raames on riigil kavas rekonstrueerida Luhamaa ja Koidula maanteepiiripunktid.

Päästeameti Lõuna Päästkeskuse poolt on koostatud Koidula raudteepiirijaama esialgne riskianalüüs (2013), mille kohaselt on piirijaama puhul tegu sisuliselt **suurõnnetuse ohuga ettevõttega**. Esmased (olulisemad) tagajärjed, mis võivad tekkida õnnetuse tagajärjel Koidula piirijaamas on keskkonnareostus, võimalik keemialeke, tulekahju või plahvatuse oht, inimvigastused ja infrastruktuuri purustused (Koidula raudteepiirijaama esialgne riskianalüüs, 2013). Tulenevalt ohuallikaks olevate kemikaalide iseloomust on Koidula piirijaamale seatud ohualad. **Käesoleva teemaplaneeringu kaardile on kantud raudteepiirijaama kõige ulatuslikum, Piusa jõeni ulatuv 400 meetrine ohuala.**³⁶ Täpsem teave ohualade kohta on toodud teemaplaneeringu lisa 1 ptk 2.4.3.12.

³⁴ <http://www.collade.ee/>

³⁵ <https://www.politsei.ee/dotAsset/208543.pdf>

³⁶ Ohualade määratlemisel kaardil ei ole arvestatud tuule suuna ega kiirusega (Koidula raudteepiirijaama esialgne riskianalüüs, 2013).

Koidula piirijaama võimsuseks on projekteeritud 40 rongipaari ööpäevas, kuid tegelik kauba-veomaht sõltub vajadusest. 1. juunist 2011. a. kuni 30. juunini 2012. oli läbi Koidula veetud 8,81 miljonit tonni kaupa, millest 8,54 oli Eestisse siseneval suunal ning 0,27 mln tonni Eestist väljuval suunal. Selle mahu sees on ka 34 002 TEU-d konteinereid, mis kujutab endast sisuliselt ca 320 täismahulist konteinerrongi. (Setomaa/Luhamaa riikliku tähtsusega ..., 2013).

Tasuvus- ja teostatavusanalüüsis on leitud, et Luhamaa tööstusala/logistikakeskuse paiknemine Riia-Pihkva transiidikordori ääres ning Euroopa Liidu ja Venemaa vahelise piiri lähedus loovad eeldused just transiidi, logistika ja laomajanduse valdkondade arendamiseks. Luhamaa logistikakeskusel nähakse perspektiivset väljavaadet kohaliku piiriäärse tollilaona. Nimetatud sektorid eeldavad palju vaba tegutsemispinda ning on võrreldes töötleva tööstuse ettevõtetega vähem tööjõu- ja energiamahukad. (Setomaa/Luhamaa riikliku tähtsusega ..., 2013).

Käesoleva teemaplaneeringuga tehtud piiriületamisega seonduvad ettepanekud on toodud ptk 3.2.

2.2.2.5 Loodusturismi taristu

Teemaplaneeringuga on välja toodud olemasolevad ja kavandatud puhkekohad ning matkarajad külastajate liikumise suunamiseks, looduse nautimiseks ja tundma õppimiseks ning aktiivseks puhkuseks, seadmata samal ajal ohtu loodusväärtuste säilimist. Reserveeritud puhkealad on toodud peatükis 2.2.1.2.

Pikemaajaline piirkondlik eesmärk on olemasolevad rajad, vaatamisväärsused ning looduskauunid paigad ühendada laiemasse marsruutide ja loodusradade võrku, mis hõlmab ka rahvusvahelisi rattamarsruute ja madala liiklussagedusega teid (Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad, 2013). Rahvusvaheline rattamarsruut Setomaal kulgeb järgmistes lõikudes: Võõpsu-Mikitamäe–Karisilla-Värskas (kattub käesolevas planeeringus kajastatud turismiteega - Seto Külävüü); Karisilla-Niitsiku; Piusa-Obinita-Meremäe-Kuksina (kattub käesolevas planeeringus kajastatud turismiteega - Seto Külävüü, osaliselt kauni vaatega teelõigud).

RMK matkateed ja puhkekohad³⁷:

Setomaale jääb osa RMK Räpina-Värskas puhkealast ja Haanja-Karula puhkealast.

- Aegviidu-Ähijärve matkatee IV lõik;
- Mikitamäe vallas: Mäe loodusmaja;
- Värskas vallas Örsava järve kaldal: laskevälja rattarada (43 km), Lõunalaagri matkarada (1,8 km); Poogandi lõkkekoht, Värskas lõkkekoht, Värskas metsamajad, Luige metsamaja;
- Meremäe vallas Piusa jõe ürgoru matkarada (15 km);
- Misso vallas: Pullijärve metsamaja; Pullijärve matkarada (3,6 km).

Mikitamäe valla üldplaneeringuga (2010) on kavandatud:

- Terviserada Rõsna ja Laossina küla metsades (RMK kompleksi ümbrus);
- Paaditee Puugnitsa külast mööda Mäda jõge Võhandu jõeni ning sealt Pihkva järveni. Paadimatkade tarbeks ehitatakse välja avalikud paadisillad või rajatakse lautrikohad;
- Matkarada Beresje külast Rõsna küalani (osaliselt laudteega).

³⁷ <http://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad>

- Valmistatakse ette matkamiseks sobiv trajektoor Rõsna ja Laossina külade vaheliste kääbaste ümbruses kuni Laossina kalmistuni.

Värskas vallas on vastavalt üldplaneeringule (2006) kolm matkaradade piirkonda: Väike-Rõsna, Hirvemäe ja Õrsava. **Käesoleva teemaplaneeringuga on Värskas valda Mustoja maastikukaitsealale kavandatud olemasolevate hobu matkaradade laiendamine.** Olemasolevad rajad jäävad valdavalt Nedsaja külla (väärtuslik maastik), ratsutamisevõimalust on kavandatud laiendada tervele Mustoja maastikukaitsealale ja seda ümbritsevale alale. Ratsaradadena kasutatakse olemasolevaid teid ja radasid, täpne marsruut pannakse paika looduses. **Popovitsa külla miljööväärtusliku ala lähiste (Saarõsuu) on kavandatud perspektiivne linnuvaatlusal.**

Meremäe vallas omab Piusa jõgi ning selle ümbrus kogu ulatuses suurt vaba-aja veetmise potentsiaali, mistõttu jõekallas tuleb hoida avatuna kõigile. **Käesoleva teemaplaneeringuga on kavandatud** matkarada piki Obinitza oja Obinitzast Sergani; piki Tuhkvitsa oja vahemikus Piusa jõest Obinitza järveni ja Korsapalo metsa piirkonnas.

Misso vallas on peamiseks looduses puhkamise piirkonnaks valda põhjast lõunasse läbiv järvestiku ja künkliku maastikuga piirkond. Väljaarendamist võimaldav piirkond asub valla kirdeosas-Mokra-Pörste-Tserepi kandis.

Kõik matkarajad ja RMK metsamajad on kantud teemaplaneeringu kaardile vastava tingimärgiga.

2.2.2.6 Energeetika

Setomaal on, tulenevalt ühtsele taastuenergia kasutamise strateegiale 2009-2019, eesmärgiks peamiselt taastuvaid energiaallikaid kasutava pilootpiirkonna väljaarendamine. Elektriga varustab piirkonda Eesti Energia. Setomaa energiamajanduses toodetakse vaid soojust. Kogu tootmine on lokaalne, kaugküttevõrgud puuduvad. Värskas tegutseb soojusettevõtja Värskas Calor (100 % Värskas valla omanduses), kes toodab maagaasist sooja mitmele valla allasutusele ja elamule läbi lokaalse, objektipõhise küttesüsteemi. Nii era- kui ka avalikus sektoris on soojatootmisel oluline energiaallikas küttepuid (halupuu). Puidu ja mööblitööstuse ettevõtted kasutavad omatarbeks soojatootmisel oma toodangu jääke. Teiseks oluliseks soojatootmise allikaks on gaas. Gaasi võrk on arendatud Värskas alevis ja Missos. Värskas vallas on maagaas tähtsuselt teine energiaallikas. Taastuvatest energiaallikatest on Setomaal olulisim ja suurima potentsiaaliga biomass (mets, rohtne biomass, raiejäätmed, põllumajandusjäätmed).

Tulenevalt Euroopa Liidu keskkonna- ja energiapoliitikast on üldine suundumus panustada taastuenergeetika eelisarendamisse. Taastuenergia väiketehnoloogia kasutuselevõtt ja senisest ulatuslikum kohalike energiaallikate kasutamine parandab elamisvõimalusi ääremaalides. Et tõhustada soojusenergia kasutamist, tuleb silmas pidada asustusstruktuuri, asumite kompaktsust ja multifunktsionaalsust. Soojuse ja elektri koostootmise režiimi tõhusalt kasutamiseks tuleb soosida kaugküttevõrkude rajamist suurematesse uusasumitesse. Võimalusel panustada madalenergia- või liginullenergia hoonete arendamisele. (Eesti 2030+, 2012)

Elekter:

Setomaad läbib 330 kV, 110 kV ja 35 kV elektri õhuliin Mikitamäe ja Värskas vallas. Elektri õhuliinid (va madalpinge) on kantud teemaplaneeringu kaardile (EPK teemakihina).

Värskas valda teenindab elektriga Lobotka-Treski ristic asuv 35/10 elektrijaotusalaajaam, mis tagab piisava energiavajaduse, sh ka kavandatud Lobotka tootmisala/tehnoküla tarbe. **Mikitamäe vallas** on vajadus uute alajaamade rajamiseks Lüübnitsa, Audjassaare, Toomasmäe, Beresje, Selise külades. Energiavajadus on suurim tootmishoonete piirkonnas Mikitamäe ja Selise külades (ÜP, 2010). **Misso vallas** on elektrivõrk tehniliselt stabiilselt kehvast seisukorras (Misso valla arengukava ..., 2012).

Käesoleva teemaplaneeringuga on kavandatud päikeseenergia jaamad:

Misso alevikus (kuni 2 MW); Meremäe vallas Vasla külas (2MW), Obinitsa küla keskuses 2 tk (2-3 MW), Meremäe küla keskuses 3tk – idapoolne (1MW), koolimajale, külastuskeskusele; Palandõ külas (2MW), Kalatsova külas (Meremäe vaatetorni juures); Värskas vallas Lobotka tööstusalal, Seto Talumuuseumi juures. Päikeseenergia jaamad on kantud teemaplaneeringu kaardile vastava tingimärgiga.

Tingimused päikeseenergia jaama rajamiseks on järgmised:

Elektritootjad jagunevad tootmisvõimsuse alusel mikrotootjateks (kuni 11 kW), pisitootjateks (11 kW kuni 200 kW), väiketootjateks (200 kW kuni 5 MW) ja suurtootjateks (üle 5 MW).³⁸

- Mikrotootmisseadmete paigaldamisel on vajalik konsulteerida kohaliku omavalitsusega. Enne seadmete paigaldamist ehitisele peab omanik veenduma, et ehitisele mõjuv koormus viimast ei kahjustaks. Juhul kui paigaldatav tootmisseade on käsitletav ehitusseaduse mõistes väikeehitisena³⁹ ja selle ehitisealune pind on 20–60 m² on vajalik kohaliku omavalitsuse kirjalik nõusolek.
- Pisi-, väike- ja suurtootmisseadmete paigaldamiseks on vajalik detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude hindamise vajalikkuse tuvastamine ning vajadusel mõjude hindamine.⁴⁰
- Miljöövärtuslikel aladel, väärtuslikel maastikel ja avalikkusele suunatud ning avalikult kasutatavate objektidega seoses on kohalikul omavalitsusel õigus seada tingimusi tootmisseadmete välisilme ja paigutamise osas, tulenevalt kehtiva üldplaneeringuga nimetatud aladele seatud tingimustest ja põhimõtetest.

Maagaas:

Eestisse tarnitakse maagaas läbi torustike Venemaalt. AS-il Eesti Gaas on Eesti piiril kaks gaasimõõtejaama, kus mõõdetakse riiki toodud gaasikogused - Värskas Nedsajas, Misso alevikus on gaasimõõtejaam ja gaasijaotusjaam. Värskas valda läbib Irboska-Tartu gaasi ülekandetorustik (Izborsk-Inčukalns DN 700, PN 55 bar). Misso valda läbib kaks Valdai-Pihkva-Riia gaasi ülekandetorustikku (DN 700, PN 55 bar). Vt joonis lisa 1 ptk 2.4.3.4. Gaasitrassi koridor on kantud teemaplaneeringu kaardile.

Käesoleva teemaplaneeringuga on kavandatud uue tsentraalkatlamaja ehitamine Värskas alevikku. Katlamaja hakkab töötama puidukütte baasil ja varustama soojaga kortermaju, kooli jt üldkasutatavaid hooneid.

38 <https://www.elektrilevi.ee/es/elektritootja-liitumine>

39 Ehitusseadus § 15 lg 1 punktid 1 ja 2.

40 Vt võrguomaniku tingimused <https://www.elektrilevi.ee/et/kuidas-elektritootja-liitub>

Misso/Luhamaa tööstusala suurema võimsuse saavutamiseks on vajalik uue keskpinge liini vedamine (16 km) Ruusmäe alajaamast. Arvestades Ruusmäe alajaama tehniliste võimalustega ja tarbimiskoha kaugusega alajaamast saaks uue keskpinge liini abil tagada tööstusalale maksimaalselt kuni 2 MW ja 3000 A (suurema võimsuse puhul jääb 2,5 MVA trafode võimsusest puudu). Võimsuse suurendamiseks kuni 6 MW ja 9000 A-ni tuleks teha Ruusmäe alajaama rekonstrueerimine ja trafode vahetus. Varustuskindluse tagamiseks on vajalik ka teise sarnase keskpinge liini kaabli vedamine Vastseliina alajaamast (ca 16 km) ning Vastseliina alajaama rekonstrueerimine ja trafode vahetus. (Setomaa/Luhamaa riikliku tähtsusega ..., 2013).

Luhamaa tööstusalale lähim B-kategooria gaasitoru, millest oleks võimalik tööstusala varustada asub Misso alevikus ca 4 km kaugusel piki Riia-Pihkva teed kinnistu 46801:002:0460 piiril. AS EG Võrguteenus projektijuhi Andrus Mulla eksperthinnangu kohaselt on maksimaalne võimalik maagaasi tunnikogus ca 400 m³/h, (so tarbitav võimsus ca 4000 kW). (Setomaa /Luhamaa riikliku tähtsusega ..., 2013). Misso Vallavolikogu on algatanud oma 19.12.2013 a otsusega nr 1-3/43 Luhamaa Logistikakeskuse detailplaneeringu.

2.2.2.7 Side

Setomaad läbib kaks sideliini - Lõuna-Eesti sideliin Värskas vallas ja Pihkva-Riia sideliin Misso vallas. Mõlemad liinikoridorid on kantud teemaplaneeringu kaardile. Vt lisa 1 ptk 2.4.3.5.

2.2.2.8 Veevarustus ja kanalisatsioon

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust pakutakse Mikitamäe vallas Mikitamäe külas. Värskas vallas Värskas alevikus, Väike-Rõsna ja Saatse külas, ühisveevärk on Matsuris. Meremäe vallas Meremäe ja Obinitsa külades. Misso vallas Misso alevikus.

Ühisveevarustuse ja kanalisatsiooni arendamine kohalikus omavalitsuses toimub vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavale ja seda ei käsitleta käesolevat planeeringut muutva tegevusena. Ühisveevärki ja -kanalisatsiooni varustavad puurkaevud ja puhastus-eadmed on toodud teemaplaneeringu kaardil tingimärgiga (vt lisa 1 ptk 2.4.3.8)

Olemasolevad ja perspektiivsed tuletõrje veevõtukohtad on toodud lisa 1 ptk 2.4.3.10.

2.3 MAAVARAD

Täiendavat maardlate kasutuselevõttu käesoleva teemaplaneeringuga ei kavandata.

Esmajärjekorras tuleb ammendada juba avatud kaevandused. Igale maavara kaevandamise loa andmise otsusele peab eelnema loa andja poolt olulise keskkonnamõju tuvastamine (tulevalt KeHJS § 6, lg 1), eelhinnangu andmise vajaduse tuvastamine (KeHJS § 6, lg 2 ja 3) ning vajadusel eelhinnangu andmine või keskkonnamõju hindamine ja nõue kasutada parimat võimalikku tehnoloogiat. Kaevandamise lubamise tingimuseks on, et kaevandatud alad korras-tatakse kaevandamiseelse maastikuga samaväärseks.

Jätkub kaevandamine Värskas järvemuda maardlas ja ning Värskas vee ammutamine. Järvemuda maardlaga kattuv reserveeritud veeala ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisel ja andmisel kehtivates õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel.

Jätkub kaevandamine Marinova dolokivi maardlas. Keskkonnaameti andmetel on Marinova dolokivi karjääris kaevandatava jääkvaru suurus 704 tuh m³. Arvestades viimase viie aasta

(2008-2012) keskmisi kaevandamismahtusid (53,2 tuh m³ aastas), jätkub Marinova dolokivi-karjääris samasuguste kaevandamismahtude juures maavaravaru veel ca 13 aastaks (seisuga 2013). Peale maavara ammendumist ja kaevandamise lõppemist on Marinova karjäär kavandatud rekultiveerida aktiivse puhkuse alaks (P2) (vt ptk 2.2.1.2).

Käesoleva teemaplaneeringuga on Värska vallas Kremessova külas reserveeritud mäetööstusalana (T4) juba avatud, ent seni mahajäetud seisus olnud Mäeotsa liivakarjäär (nimeetatud ka Sanatooriumi karjääriks, vt lisa 1 ptk 2.1.2.4). Et karjääri alal taastunud looduskeskkonda vähem kahjustada, on otstarbekas enne kaevandamistegevuse alustamist uurida nii sügavusesuunalist laiendamisvõimalust kui olemasoleva karjäärialala laiendamisvõimalust karjääriservast 20-50 m ulatuses ida ja lõuna poole kuni avalikus kasutuses oleva teeni ning ülejäänud ilmakaarte suundades, kus karjäär külgneb eravalduses oleva metsamaaga, kuni riigi piiriettepanekuga maa piirini.

Maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tuleb tagada keskkonnamisregistris arvele võetud maavaravaru kaevandamisväärsena säilimine ning juurdepääs sellele. Alade, mis kattuvad maardlatega, kuid mida ei ole käesolevas teemaplaneeringus käsitletud kaevandamiseks perspektiivsetena, määratlemine mäetööstusmaana on võimalik pärast maavara kaevandamise loa taotlemist ja selle saamist õigusaktidega sätestatud korras ja tingimustel.

Kaevandamislubade taotlemine ja andmine rohevõrgustikuga aladel, väärtuslikel maastikel ja miljööväärtuslikel aladel või asumatel toimub vastavalt maapõueseadusele ja lähtudes maakonna teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ ja/või kehtiva üldplaneeringuga eelnimetatud aladele seatud tingimustest.

3. TEEMAPLANEERINGU ETTEPANEKUD

3.1 ETTEPANEKUD MAAKONNA TEEMAPLANEERINGUTE TÄPSUSTAMISEKS

3.1.1 Rohelise võrgustiku täpsustamine

Teemaplaneeringuga tehakse ettepanek täpsustada rohelist võrgustikku Mikitamäe, Värskä, Meremäe ja Misso vallas (vt joonis 1).

Mikitamäe ja Värskä vallas on kehtiv rohevõrgustik täpsustatud üldplaneeringutega. Meremäe ja Misso vallas on üldplaneeringud koostatud enne maakonna teemaplaneeringut „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Rohelise võrgustiku täpsustamise eesmärgiks Meremäe ja Misso valla osas on lähteandmete viimine teemaplaneeringualal võrreldavale üldistusastmele (maakonna teemaplaneeringu väljundkaardi mõõtkava on M 1: 100 000, teemaplaneering on koostatud põhikaardi täpsuses M 1: 10 000, väljatrükk 1: 25 000). Kogu Setomaa osas on täpsustamise eesmärgiks rohevõrgustiku alade parem sidumine olemasoleva ja kavandatud maakasutusega ning maastikuliste tingimustega. Vt ka teemaplaneeringu kaarti.

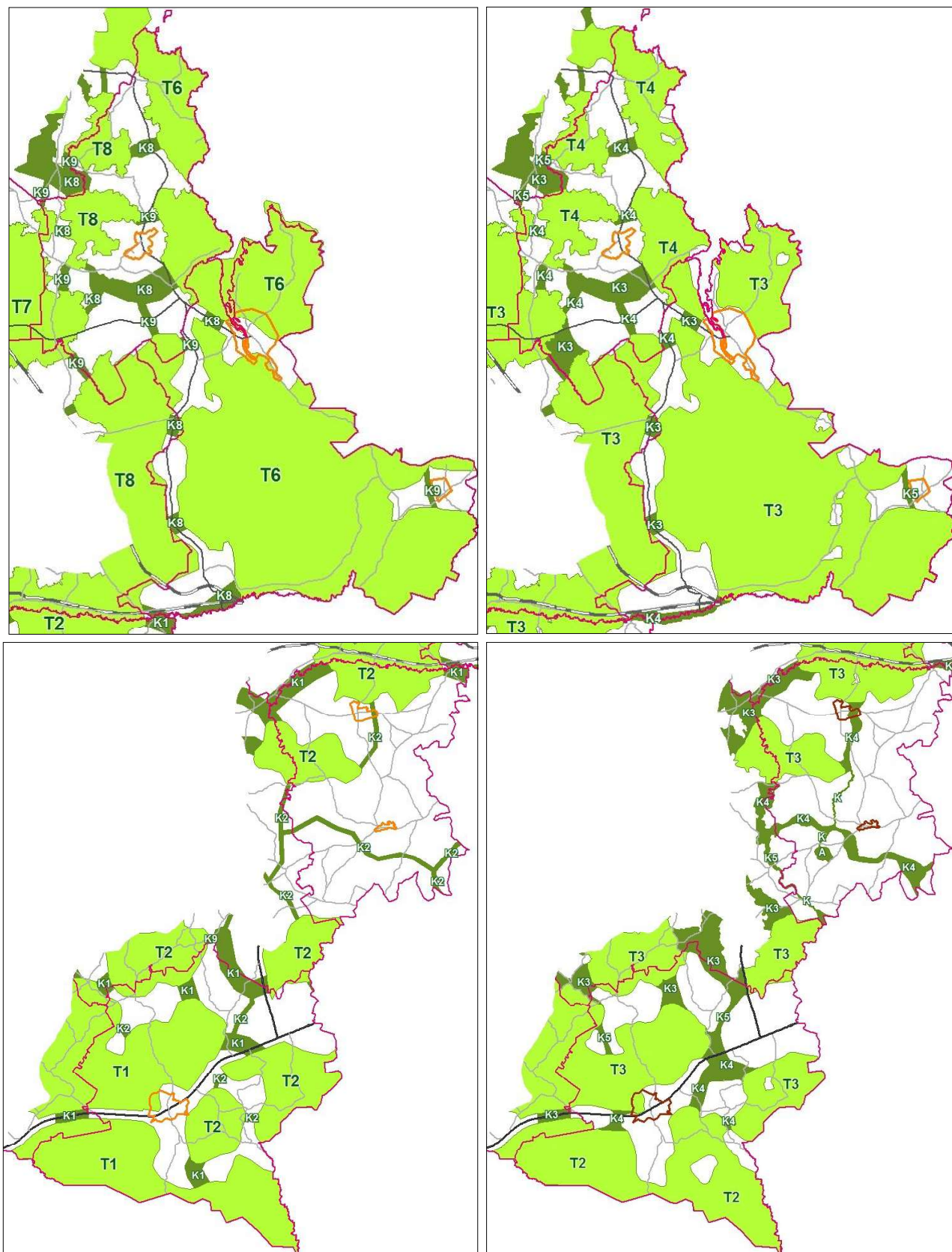
Teemaplaneeringuga on ühtlustatud võrgustiku elementide tähiseid ehk indekseid. Rohevõrgustiku elementide hierarhilised tasandid ja kasutatud indeksid on toodud järgnevas tabelis. Kasutatud on maakondliku rohevõrgustiku metoodilises juhendis (Sepp ja Jagomägi, 2002) toodud järke ja neile vastavaid indekseid.

Tabel 13. Rohelise võrgustiku elementide määratlemise hierarhilised tasandid ja morfomeetrilised kriteeriumid käesolevas teemaplaneeringus.⁴¹

Koridori läbimõõt	Koridori indeks	Järk/järgu tähis	Tuumala indeks	Tuumala läbimõõt
10...20 km	K1	riigi suur / G ₆	T1	30...50 km
3...5 km	K2	riigi väike G ₇	T2	10...20 km
1...2 km	K3	maakonna suur / G ₈	T3	3...5 km
300...500 m	K4	maakonna väike G ₉	T4	1...2 km
100...200 m	K5	kohalik I G ₅		
30...60 m	K	kohalik II		
	A	kohalik		

Teemaplaneeringu koostamisega samaaegselt on tehtud roheline võrgustiku kavandamise eeltööd uue maakonnaplaneeringu tarbeks Põlvamaal, Võrumaal ja Valgamaal. Rohevõrgustiku elementide indeksite (tähisted kaardil) muutus tuleneb maakonnaplaneeringu eeltöödest, mis koostati kolme maavalitsuse kohta ühiste põhimõtete alusel. Käesolev teemaplaneering ja maakonna teemaplaneering on olnud rohevõrgustiku osas vastastikku integreeritud.

⁴¹ Tuumalade läbimõõdu vahemik tähistab kõige enam esinevat läbimõõtu, nn moodi, mitte keskvaartust.

Joonis 1. Rohelise võrgustiku täpsustamine. Vasakul on rohevõrgustik enne täpsustamist, paremal käesoleva teemaplaneeringuga täpsustatult. Meremäe ja Misso valla joonisel (all) kajastub vasakul maakonna teemaplaneeringuga kavandatud võrgustik. Mikitamäe ja Värskas valla joonisel (ülal) kajastub vasakul varem juba üldplaneeringutega täpsustatud võrgustik.

3.1.2 Miljööväärtuslike asulate täpsustamine

Mikitamäe ja Värskas vallas on miljööväärtuslikud alad, -objektid ja viimaste arendamistingimused määratud üldplaneeringut täpsustava teemaplaneeringuga „Setomaa kultuuri-pärand“ (2010). Meremäe ja Misso vallas kehtivad Võru maakonna teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ (2005) määratletud miljööväärtusega asulad ja külad ja nende arendamiseks seatud soovitusel.

Maakonna teemaplaneeringus on *iseloomulikud (miljööväärtusega) asulad ja külad* mõistetud kui ümbritsevast alast omapärase hoonestuse või kultuuritausta poolest eristuvad asulad ja külad, mis ei kuulu otseselt ühegi määratud ala (väärtusliku maastiku) koosseisu või tõusevad esile viimase sees.

Maakonna teemaplaneeringuga on seatud miljööväärtuslike asulate ja külade säilimiseks järgmised soovitusel, mida käesoleva teemaplaneeringuga ei muudeta ega täpsustata:

- Uute elamute ehitamisel kasutada traditsioonilisi kohalikke materjale ja arvestada piirkonna ehitustraditsioone ning arhitektuurilist tervikpilti;
- Säilitada olemasolev asustusstruktuur sh. teede ja tänavate võrk;
- Vajaduse korral koostada maastikuhoolduskavad, mis sisaldavad arhitektuuri- ja maastikuhooldussoovitusi.

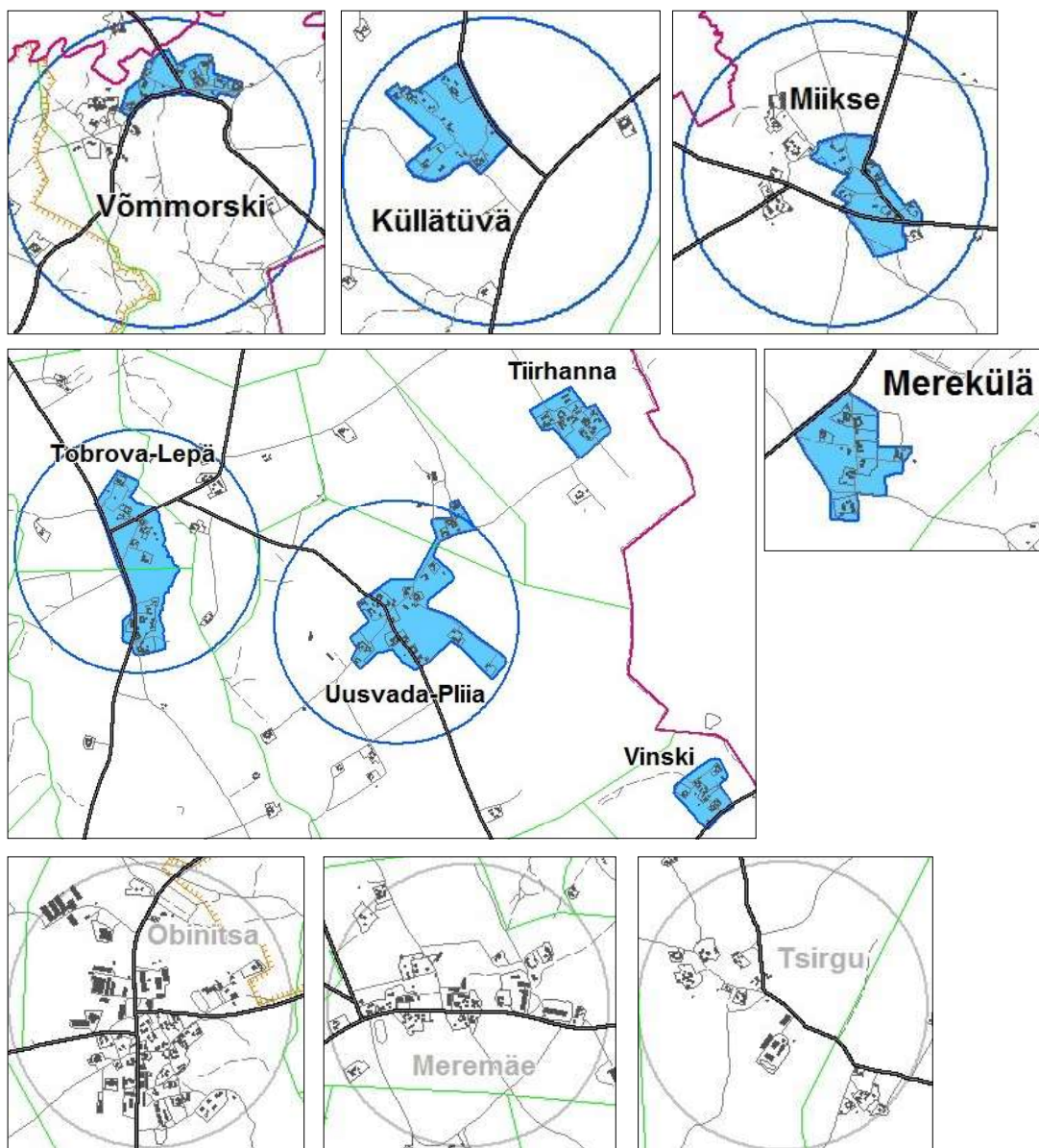
Teemaplaneeringuga tehakse ettepanek täpsustada Võru maakonna teemaplaneeringuga määratletud miljööväärtuslike asulate ja külade ulatust Meremäe ja Misso vallas lähteandmete viimiseks võrreldavale tasemele⁴² (üldistusastmele) Setomaa ettevõtluskeskkonna teemaplaneeringuga käsitletavate valdkondade lõikes (vt ka teemaplaneeringu kaarti).

Käesoleva teemaplaneeringuga ei seata ehitustingimusi. Põhjendatuma maakasutuse võimaldamiseks on maakonna teemaplaneeringus skemaatiliselt kajastatud miljööväärtusega asulate ja külade piirid täpsustatud. Täpsustamisel on järgitud hoonestatud tuumikala ja teede paiknemist ning ümbritsevat maastikku põhikaardi ja ortofoto täpsuses. Käesolev teemaplaneering ei välista edasise planeerimise käigus miljööväärtuslike alade täpsemat käsitlust ja viimane ei ole üldjuhul käesoleva teemaplaneeringu muutmise aluseks.

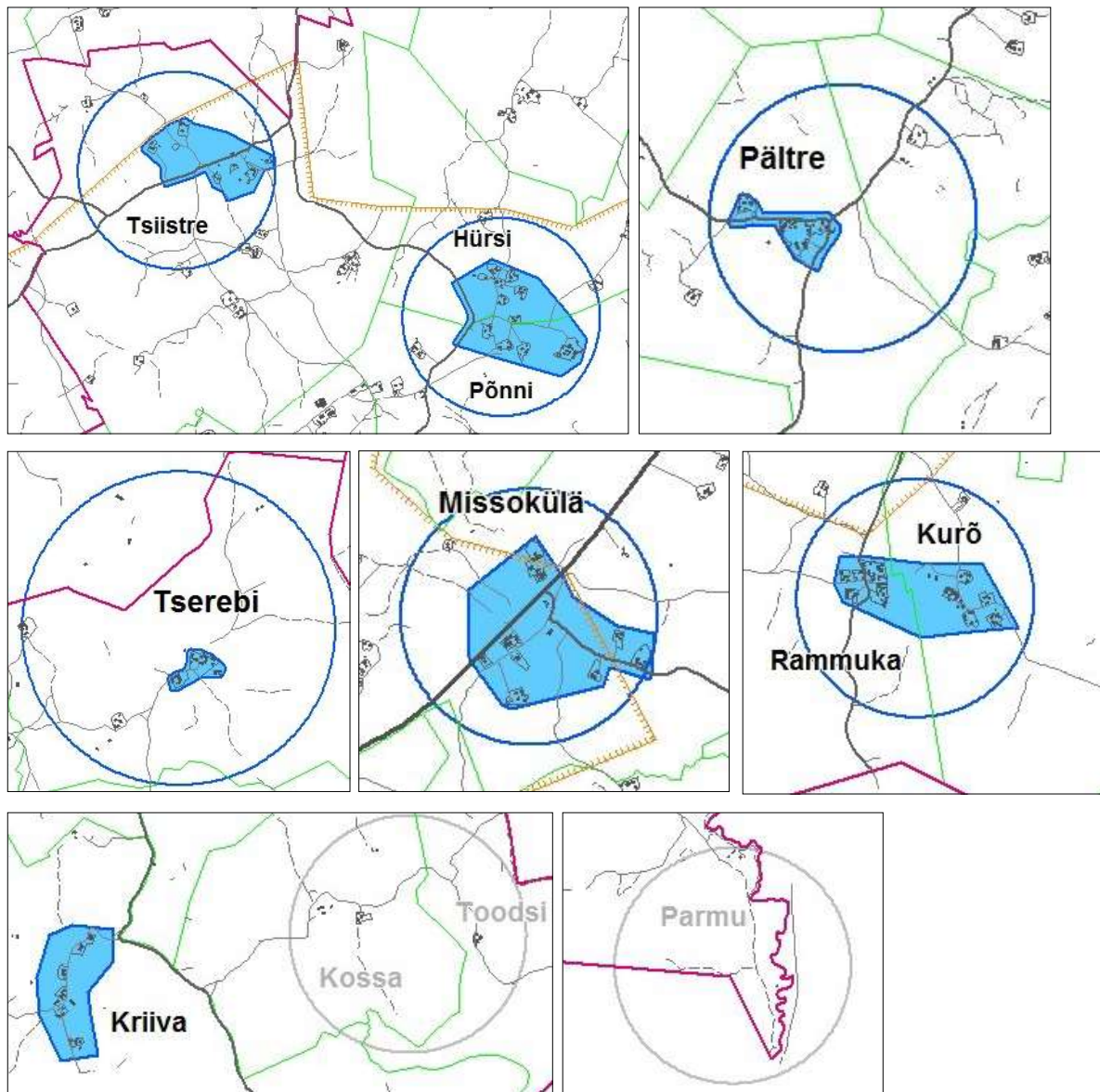
Meremäe valla miljööväärtuslike asulate täpsustamine kajastub joonisel 2. Sinised ringid tähistavad joonisel maakonna teemaplaneeringuga määratletud miljööväärtuslike asulaid ja sinised alad käesoleva teemaplaneeringuga täpsustatud või määratud asulaid. Miljööväärtuslikest asulatest **jäetakse välja Obinita, Meremäe ja Tsirgu**. Vastavalt kohaliku omavalitsuse hinnangule ei vaja Tsirgu küla miljööväärtusega asula staatust. Obinita ja Meremäe keskused on tiheasustusega alad, kus arendustegevus realiseeritakse läbi detailplaneeringu, käesoleva teemaplaneeringu tingimusi täites, mis on olemasolevate väärtuste säilitamiseks piisav. Samas vastavad miljööväärtusega asula tunnustele Meremäe vallas **Tiirhanna, Vinski ja Mereküla külad, mis on käesoleva teemaplaneeringuga määratletud miljööväärtuslike asulatena**.

42 Maakonna teemaplaneeringu väljundkaardi mõõtkava on M 1: 100 000

Misso valla miljööväärtuslike asulate täpsustamine kajastub joonisel 3. Sinised ringid tähistavad joonisel maakonna teemaplaneeringuga määratletud miljööväärtuslikke asulaid ja sinised alad käesoleva teemaplaneeringuga täpsustatud asulaid. **Miljööväärtuslikest asulatest jäetakse asustuse puudumise tõttu välja Kossa-Toodsi ja Parmu.**

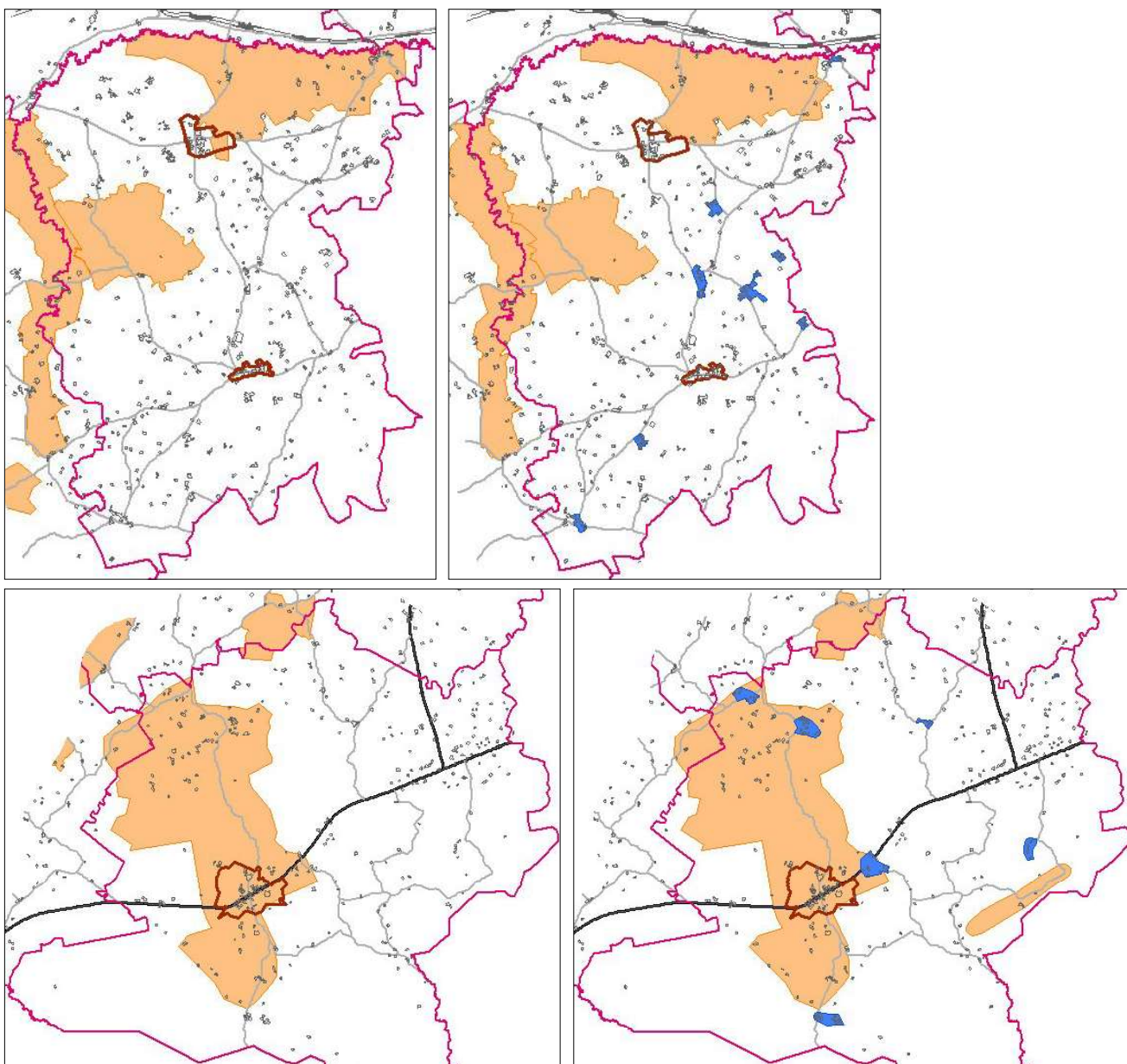
Joonis 2. Miljööväärtuslike asulate täpsustamine Meremäe vallas. Ringiga on tähistatud asula maakonna teemaplaneeringus, sinise pinnaga on tähistatud teemaplaneeringuga täpsustatud või määratletud asula.

Joonis 3. Miljööväärtuslike asulate täpsustamine Misso vallas. Ringiga on tähistatud asula maakonna teemaplaneeringus, sinise pinnaga on tähistatud täpsustatud asula.

3.1.3 Väärtuslike maastike täpsustamine

Teemaplaneeringuga tehakse ettepanek täpsustada Võrumaa teemaplaneeringuga määratletud väärtuslikke maastikke Meremäe ja Misso vallas. Vt ka teemaplaneeringu kaarti. Meremäe vallas on täpsustatud väärtuslike maastike piire eesmärgiga luua äratuntavamad seosed maastikuga üldplaneeringu tasandil (joonis 4) ja arvestada valla arenguvajadustega. Misso vallas on väärtusliku maastikuna määratletud Kriiva külas valla üldplaneeringuga väärtustatud liustikulise tekkega moreenseljak - Kriiva seljak - kui ilmekas pinnavorm. Joonistel on oranžika tooniga tähistatud väärtuslikud maastikud ja sinisega täpsustatud miljööväärtuslikud asulad.

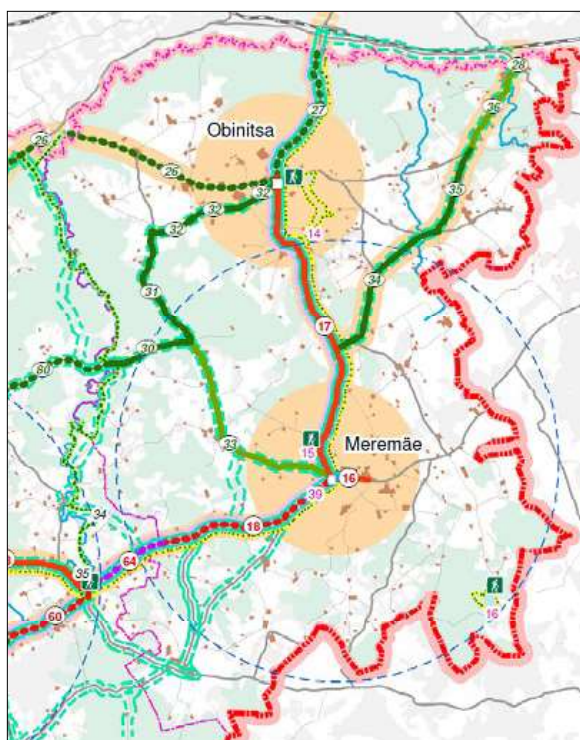

Joonis 4. Väärtuslikud maastikud Meremäe ja Misso vallas. Vasakul maakonna teemaplaneeringuga määratud, paremal käesoleva teemaplaneeringuga täpsustatud.

Käesoleva teemaplaneeringuga tehakse ettepanek määrata uus kauni vaatega koht Meremäe vallas Kuksina külas suunaga kõrgelt nõlvalt, Kalatsova – Kuksina teelt, lääne suunas. Vaatekoht on kantud teemaplaneeringu kaardile. Vaatekoridor vajab avamist ja kujundamist. Vaatekoridor on vaba elektri õhuliinist.

3.1.4 Võrumaa kergliiklusteede ja loodusradade täpsustamine

Teemaplaneeringuga tehakse ettepanek täpsustada Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringut „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ Meremäe vallas kergliiklusteede osas.

Kergliiklusteede võrgustik

Olemasolev kergliiklustee

Planeeritavad kergliiklusteed

1 prioriteet

2 prioriteet

Sidusvõrgustiku prioriteet (SVP)

Sidusteed

1 prioriteet

2 prioriteet

Sidusvõrgustiku prioriteet (SVP)

Rullsuusarada

Tabeli kirjele vastav positsiooni number seletuskirja tabelites.

Sidusvõrgustik ja sõlmkohad

Rattamarsruudid

Kohalik rattamarsruut

Rahvusvaheline rattamarsruut

Maakonna loodusrajad

14 Olemasolev

38 Planeeritav

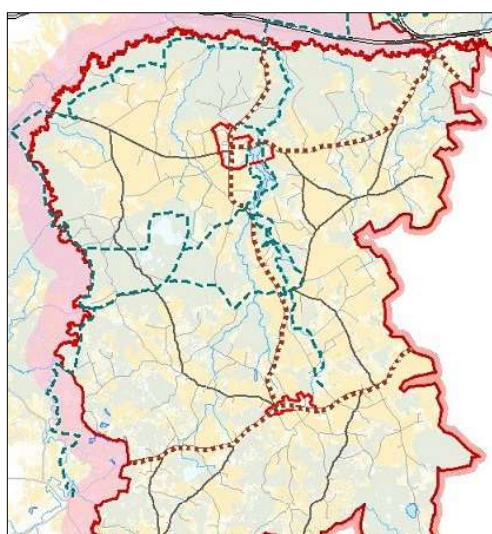
Maastikuratta rada

Suusamaratoni rada

Loodusraja alguskoht

Suusakeskus

Joonis 5. Üleval maakonna teemaplaneeringuga kavandatud kergliiklusteed; all käesoleva teemaplaneeringuga täpsustatud kergliiklusteed.

Matkarada (olemasolev/kavandav)
Kergliiklustee (olemasolev/kavandav)

Meremäe vallas on kavandatud järgmised kergliiklusteed: Meremäe asulasisene tee*; Meremäe-Obinitsa tee*; Kuksina-Meremäe* (valla piirist kuni Meremäe-Obinitsa teeristini); Obinitsa-Kiksova (Piusa) kui ühendus naabermaakonda; Obinitsa-Võmmorski-riigipiir kui vallasisene ühendustee riigipiirile; Meremäe-Vinski kui vallasisene ühendustee riigipiirile. Vt ka pkt 2.2.2.3.

* - Tulenevalt teemaplaneeringust „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ (2013).

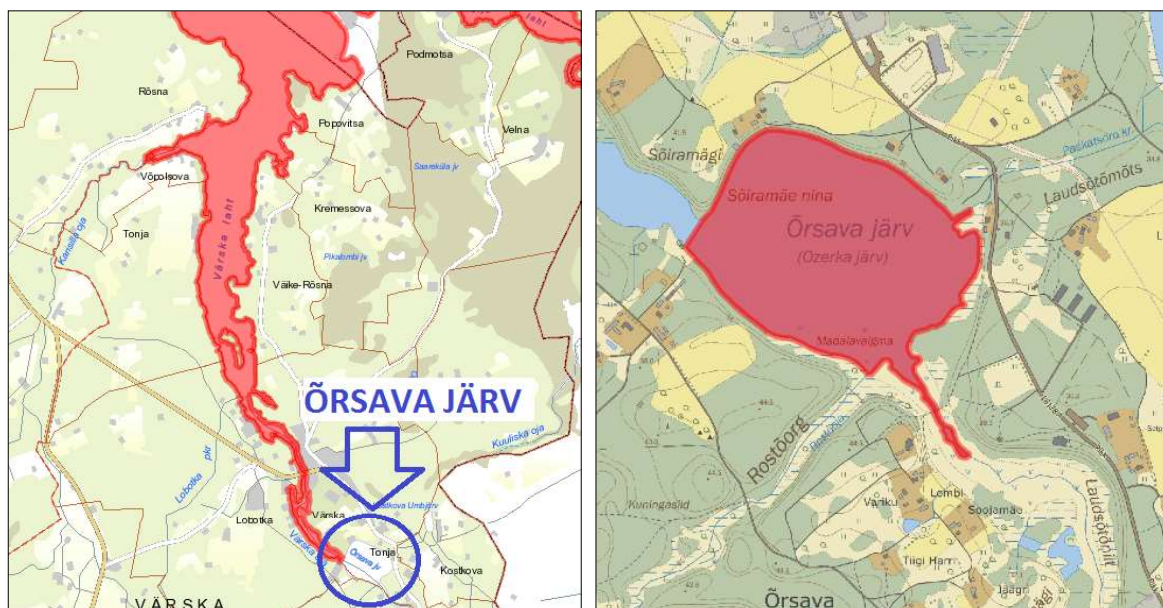
3.2 ETTEPANEK VÕRUMAA KOOSTATAVALE MAAKONNAPLANEERINGULE

Teemaplaneeringuga tehakse ettepanek koostöös Piirivalveametiga uue piiriületuskoha avamiseks Meremäe vallas Vinski külas ja Värskas vallas Saatse-Kruppa piiripunkti avamiseks sõiduautodele. Vajadus lihtsama piiriületamise järele piirkonnas on tingitud teiselt poole piiri jäävatest sugulastest, omandist, sugulaste haudadest, kirikutest. Tugevaim ettevõtlusvaldkond on Setomaal turism, mille arenedes võib eeldada suuremat hulka turiste ja tihedamat liikumist. Ettepanek on kantud teemaplaneeringu kaardile (vt ka ptk 2.2.2.4).

3.3 VEEKOGUGA SEOTUD ETTEPANEK

Käesoleva teemaplaneeringuga tehakse Keskkonnaministeeriumile ettepanek taastada eraldiseisva veekogumina Värskas laht, sh Õrsava järv või liita Õrsava järv (VEE2130540, vt joonis 5) veekogumiga Peipsi järv (VEE2075600, sh Värskas laht). Seeläbi oleks võimalik sise-põlemismootoriga veesõidukite liiklemine ka Õrsava järvel. Eraldiseisva Värskas lahe veekogumi moodustamine võimaldaks ühtlasi arusaadavamalt veekogu ja nimetuse vahelist seost. Kummagi ettepanekuvariandiga kaasnevad erisused kujuneva ehituskeelu- ja kalda piiranguvööndi osas on toodud lisas 4.

Õrsava järv on kujunemise poolest Värskas lahe lõunapoolsem sopp ja ühenduses Peipsi järvega (vt joonis 6), koos Lämmijärve ja Pihkva järvega (VEE2075600), mis on laevatatavad siseveekogud.⁴³ Väljavõtted Maa-ameti ajaloolistest kaartidest Õrsava järve kohta on toodud lisas 3.

Joonis 6. Vasakul: Veekogum Peipsi järv, koos Lämmijärve ja Pihkva järvega. Paremal: Õrsava järv (Keskkonnaregister 07.2014).

Õrsava järvel on 1970-1990 aastatel suviti olnud käigus 30-kohaline lõbusõidu laev. Ettepanek on tehtud eesmärgiga taastada ajalooline tava; siduda olemasolevaid, juba toimivaid teenuseid ja ettevõtlusvõimalusi ja tuua seeläbi turismimajandusse ning kogukonna ellu olulist lisaväärtust. Õrsava järve kaldale taastatakse piirkondlikku turismiobjekti – kindral Reegi suvilat,

⁴³ meresõiduohutuse seadus, §2 lõige 11

veeliikluse elavnemine võimaldaks luua atraktiivse ühenduse Värskla lahe kaldal asuva veekeskusega ja sanatooriumiga, viimane on turistidele põhiliseks majutuspaigaks. Õrsava järve läheduses tegutseb aktiivselt Seto Talumuuseum; Seto Line Reisid pakub laeva-ekskursioone Värskla lahel, Peipsi ja Lämmijärvel. Järve ümbritseb tuntud ja arenev puhkepiirkond, mitmete matkaradadega; järvest vahetult idapool kulgeb Setomaad ühendav turismiteel - Seto Külavüü. Läheduses paikneb Värskla tervisespordikeskus, mis koos Värskla Sanatooriumi ja Värskla Veekeskusega on käesoleva teemaplaneeringuga määratletud regionaalse tähtsusega objektidena (vt ptk 2.2.1.4).

Järve mitmekesisem kasutus aitaks edendada mitmepoolset koostööd - omavalitsuste, ametkondade (Veeteede amet, Keskkonnaamet) ja ettevõtjate vahel piirkonna võimaluste arendamisel, veeliikluse ja sildumisrajatiste korrastamisel ning ka Õrsava järve kinnikasvamise vältimisel. Vaata ka ptk 2.2.1.2 ja lisa 1 ptk 2.1.3.1.

3.4 ETTEPANEK VASTSELIINA VALLAVALITSUSELE JA RMK-le

Käesoleva teemaplaneeringuga tehakse koostöö ettepanek Vastseliina vallale ja RMK-le avalikult kasutatava tee rajamiseks alates Miikse – Vatsa maanteest Meremäe valla piiril mööda Saarde (nr 8740203) ja Savihoovi teed (nr 8740181) kuni Misso valla piirini Tserebi külas. Valdav osa trassist kulgeb läbi riigimetsa (Misso metskond 43).

3.5. ETTEPANEKUD KEHTIVATE ÜLDPLANEERINGUTE TÄPSUSTAMISEKS

Järgnevalt on lühidalt välja toodud käesoleva teemaplaneeringuga (edaspidi tekstis TP) tehtavaid ettepanekuid kehtivate üldplaneeringute täpsustamiseks.

1. Tsoneerimine, piirkondade määratlemine

Tsoneerimise põhimõttel on omavalitsuste territooriumid jagatud funktsionaalselt kolmeks piirkonnaks: 1) ettevõtlusmajanduse piirkond, 2) puhke- ja turismimajanduse piirkond, 3) maamajanduse piirkond. Välja on toodud peamised Setomaa turismiteed (sh veeteed Lämmijärvel) ja kaubateed. Igale piirkonnale on seatud üldised arengupõhimõtted (vt ptk 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3). Nimetatud piirkonnad on kantud funktsionaalseid seoseid väljendavale kaardile.

2. Alade reserveerimine, reserveeritud alade maakasutustingimused.

Käesolev TP täpsustab kehtiva üldplaneeringuga kavandatud maa- ja veealade kasutust reserveeritud ja tähega tähistatud (T1...T5, P1...P3, S, V) alade piirides.

2.1. Tootmisalad

TP-ga on reserveeritud tootmisalad (T1...T4, T6). Määratletud tootmisalade piires täpsustab TP alade üldist arengupõhimõtet ja alal lubatud maakasutuse sihtotstarbeid ning tingimusi (sh tingimus, et tootmishoonete rajamisel, laiendamisel ning taaskasutusele võtmisel peab arvestama, et laiendatav/rajatav ettevõtte mahuks tootmisalasse ära koos oma mõjuvõõndiga jt). Vt ptk 2.2.1.1 ja 2.2.2.4.

TP täpsustab mäetööstusalasid (T4) Värskla vallas (Mäeotsa karjäär), vt ptk 2.3.

2.2. Puhkealad ja veekogudega seotud alad

TP on reserveeritud puhkealad (P1...P3) (vt ptk 2.2.1.2). Määratletud puhkealade piires täpsustab TP alade üldist arengupõhimõtet ja alal lubatud maakasutuse sihtotstarbeid ning tingimusi. TP täpsustab matkateede- ja radade arendamise põhimõtteid (vt ptk 2.2.2.5) ning toob välja RMK puhkealade ja radade paiknemise.

Täpsustatud on supluskohad, randumis- ja sildumiskohad, ning väikesadamate arendamise tingimused. TP täpsustab mõistete *sadam*, *paadisild* ja *lauter* kasutamist. Reserveeritud on sadamate ja paadisildade ala (T5) ja veeala (V) Värska vallas. Veeteede osas kinnitab TP pikaajalist piirkondlikku eesmärki - laevaühenduse taastamine Tartu ja Pihkva vahel.

2.3. Maatulundusalad

Käesolevas TP-s moodustavad maatulundusala kõik alad, mis ei ole veealad ega ole reserveeritud TP-ga segahoonestusega alana (S), tootmisalana (T) ega puhkealana (P). Erinevalt teistest reserveeritud aladest ei ole maatulundusala kaardi parema loetavuse huvides tähistatud tähega.

TP täpsustab maatulundusala arengupõhimõtteid ja alal lubatud maakasutuse sihtotstarbeid (vt ptk 2.2.1.3) TP kaardil on kajastatud PRIA põllumassiivid (seisuga 05.2013) ja riigimetsad (seisuga 12. 2013). TP kaasajastab loodus- ja muinsuskaitse andmekihte piirkonnas. TP kaardile on kantud kaitstavad alad ja objektid (seisuga 05.2013), kaitstavad elupaigad ja kasvukohad väljaspool kaitstavaid alasid ning perspektiivsed Natura 2000 loodusalad, viimased on soovitusliku staatusega.

2.4. Segahoonestusega alad

TP-ga on reserveeritud segahoonestusega alad (S1, S2). Määratletud segahoonestusega alade piires täpsustab TP alade üldist arengupõhimõtet ja alal lubatud maakasutuse sihtotstarbeid ning kasutustingimusi (vt ptk 2.2.1.4).

2.5 Ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektid

TP täpsustab ettevõtlusmajanduse kinnisvaraobjektidena määratletud objektide kasutamist (ptk 2.2.1.4). Nimetatud objekte on võimalik kasutada ettevõtluse arendamiseks vastavalt reserveeritud juhtfunktsioonile.

2.6 Regionaalse tähtsusega objektid

TP määratleb Setomaa kui regiooni jaoks tähtsad objektid ja seab nende arendamisele üldised põhimõtted (vt ptk 2.2.1.4). Regionaalse tähtsusega objekt TP tähenduses on piirkonnale märkimisväärset majanduslikku kasu (sh töökohad) ja/või mainet koguv ettevõte, piirkondlikult oluline/märgilise tähendusega tegevuspaik, üldtuntud turismiobjekt.

2.7 Roheline võrgustik

TP täpsustab rohelist võrgustikku, vt ptk 2.2.1.5 ja 3.1.1.

2.8 Väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud asulad

TP täpsustab väärtuslikke maastikke ja miljööväärtuslikke asulaid Meremäe ja Misso vallas, vt ptk 2.2.1.5, 3.1.2, 3.1.3.

3. Taristu

3.1 TP-ga on täpsustatud arengupõhimõtteid ja vajadust avalikult kasutatavate teede ja mustkatet vajavate teede osas (vt ptk 2.2.2.2) ning kergliiklusteede rajamise põhimõtteid (vt ptk 2.2.2.3). TP-sse on integreeritud Võrumaa teemaplaneering „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ (2013).

3.2 TP täpsustab piiriületuskohtadega seonduvat Värska ja Meremäe vallas (vt ptk 3.3 ja 2.2.2.4) ja piiräärsete logistikaalade arendamise põhimõtteid.

3.3 TP täpsustab energeetika valdkonna üldiseid põhimõtteid. TP-ga on kavandatud päikese-energia jaamade rajamine; katlamaja rajamine Värska alevikku. TP seab tingimused päikese-energia jaamade rajamiseks (vt ptk 2.2.2.6).

4. TEEMAPLANEERINGU ELLUVIIMINE

Peale teemaplaneeringu nõuetekohast kehtestamist kannab maavanem vastavad muudatused maakonnaplaneeringusse.

Varem kehtestatud detailplaneeringute alusel jätkatakse projekteerimist ja ehituslubade väljastamist. Kõikide nende detailplaneeringute puhul, mille menetlus on pooleli tuleb arvesse võtta käesolevat teemaplaneeringut.

Detailplaneering koostatakse teemaplaneeringuga kavandatu elluviimiseks, kuid sellega võib taotleda põhjendatud vajaduse korral ka teemaplaneeringu muutmist. Vald võib keelduda teemaplaneeringut muutva detailplaneeringu algatamisest ja keelduda planeeringu menetlemisest või vastuvõtmisest ning lõpetada planeeringu menetlemine kui on olemas motiveeritud vastuseis. Juhul kui Valla Volikogu peab vajalikuks teemaplaneeringut muutva detailplaneeringu algatamist, tuleb koos algatamisega esitada muutmisevajadust kajastav motivatsioon.

Hajaasustuses on ehitamise aluseks valla väljastatud projekteerimistingimuste põhjal koostatud projektile antud ehitusluba.

Planeeringute lähteseisukohad ja projekteerimistingimused ehitusprojekti koostamiseks väljastab Vallavalitsus, tehniliste rajatiste ja taristu projekteerimistingimused aga koostöös omavalitsusega trasside valdaja või vastav riigi ametkond.

Teid ja tänavaid ning tehnovõrke ja -rajatise valdavaid ametkondi tuleb teavitada maastiku väärtustest ja juhtida tähelepanu sellele, et erinevad õhuliinid, elektripaigaldised, radari- ja mobiilimastid ning muu taoline võivad vales asukohas risustada maastikku. Uute õhuliinide rajamisel tuleb eelistada vanu (välja kujunenud) liinikoridore.

Riigiteede tööde planeerimine ja teostamine toimub vastavalt *Riigimaanteeade teehoiukavale aastateks 2014-2020*, sh viimase juhenddokumentidest⁴⁴. Katete rajamisel kruusateedele juhendub Maanteeamet vastavast objektide valikumetoodikast. Kohalike omavalitsuste teede hoidu reguleerib kohalik omavalitsus ja selle rahastamine sõltub kohaliku omavalitsuse prioriteetide seadmisest eelarve koostamisel (sh iga-aastase tasandusfondi eraldise kasutamistest ja võimalustest taotleda riigieelarvest täiendavat sihtfinantseerimist).

⁴⁴ Kinnitatud Vabariigi Valitsuse korraldusega, vastu võetud 01.12.2014 nr 522

Teemaplaneeringu aktuaalsuse säilitamiseks peab kehtivat planeeringut perioodiliselt üle vaatama ja vastavalt elu käigule, planeeringukohase arengu tulemustele ning muudele planeeringu elluviimisega seotud küsimustele, läbi uute detail- või üldplaneeringu protsesside muutma.

Käesolev teemaplaneering kehtib kehtestamise järel koos järgmiste üld- ja teemaplaneeringutega:

- Mikitamäe valla üldplaneering, kehtestatud 26.02.2010;
- Värska valla üldplaneering, kehtestatud 21.07.2006;
- Meremäe valla üldplaneering, kehtestatud 25.06 1999;
- Misso valla üldplaneering, kehtestatud 12.09.2001;
- Setomaa kultuuripärand, Mikitamäe ja Värska valdade üldplaneeringuid täpsustav teemaplaneering, kehtestatud Värska vallas 26.01.2012.

Setomaa väärtuste paremaks hoidmiseks ja ühetaoliste reeglite seadmiseks piirkonnas, on soovitatav koostada kultuuripärandi valdkonda täpsustav teemaplaneering Meremäe ja Misso vallas.

5. TEEMAPLANEERINGU JA PLANEERINGULE KOOSTATUD KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE SEOS

Käesoleva planeeringu koostamisega on paralleelselt kulgenud teemaplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine. Vastavalt planeerimiseseaduse nõuetele tuleb mõjuhindamise tulemusi arvesse võtta planeeringu koostamisel.

Kuna teemaplaneering täpsustab kehtivaid üldplaneeringuid, seega ka lähtub viimastest, on reaalsete alternatiivsete arengustsenaariumite võimalus väike, pigem on tegu lahenduse arengu variantidega. Reaalsed alternatiivid puuduvad Mikitamäe vallas kuna Vallavalitsuse valikuna teemaplaneeringu lahendus kopeerib kehtiva üldplaneeringu lahendust. Reaalsed alternatiivid puuduvad ka Misso vallas, kus teemaplaneeringu lahendus jääb üldjoontes kehtiva üldplaneeringuga kavandatu või koostatavate detailplaneeringutega kavandatu piiresse. Meremäe valla arengu võimalikke alternatiivseid arengustsenaariume (juhul kui neid esineb) on otstarbekaks peetud võrrelda koostatava üldplaneeringu KSH-s.

Reaalse turismimajanduse arengustsenaariumi alternatiivina on tõlgendatud Õrsava järve edasist potentsiaali veekoguna, kus on lubatud sisepõlemismootoriga veesõiduki kasutamine. Võrreldud on järgmist kahte olukorda: 0-alternatiiv – põhineb kehtiva üldplaneeringu lahendusel, kus Õrsava järvele ei ole kavandatud sildumisrajatist; 1-alternatiiv – põhineb Setomaa ettevõtluskeskkonna teemaplaneeringu lahendusel, kus on kavandatud võimalus uue väikesadama rajamiseks Õrsava järvele. Alternatiivide võrdlemise tulemusel võib väita, et 0-alternatiiv ei välista negatiivseid mõjusid looduskeskkonnale ega too kaasa positiivseid mõjusid. 1-alternatiiviga kaasneb täiendav surve kuni oluline mõju looduskeskkonna aspektidele, eeldatavalt kaasnevad kaalukad positiivsed mõjud sotsiaalsele ja majanduslikule keskkonnale.

Planeeringulahenduse hindamisel kaaluti ka, mil määral on tõenäoline mitteolulise keskkonnamõju kumuleerumine oluliseks. Kumuleeruvaid mõjusid hinnati Värska lahe piirkonnas ja Misso vallas Riia-Pihkva maantee äärsetel aladel. Värska lahe piirkonnas on tõenäolised

olulised mõjud, tulenevalt Natura eelhindamisest on siin sildumisrajatise arendamise võimaluste ja mõju selgitamiseks vajalik viia läbi keskkonnamõju hindamine ja täiendavad uuringud. Misso vallas ei kujune kumulatiivne mõju eeldatavalt oluliseks.

KSH käigus selgitati välja, kirjeldati ja hinnati teemaplaneeringuga kavandatavate arengute ja tegevuste elluviimisega kaasnev võimalik negatiivne ja positiivne mõju. KSH sisaldab Natura eelhindamist ja sellest tulenevaid soovitusi ning nõudeid. Kokkuvõtlikult võib väita, et teemaplaneeringu lahenduste elluviimisega kaasnevad olulisemad negatiivsed mõjud avalduvad looduskeskkonnale ning mõningane negatiivne mõju sotsiaalsele ja majanduslikule keskkonnale. Teemaplaneeringu elluviimisega kaasnevad eeldatavalt märkimisväärsed positiivsed mõjud majanduslikule ja sotsiaalsele keskkonnale. Ajaloolis-kultuuriline keskkond on teemaplaneeringus käsitletud väärtusliku ressursina, mida tuleb kasutada säästvalt ja heaperemehelikult – mõjud viimasele on pigem kaudsed-positiivsed.

Natura eelhindamisest tulenevad soovitusel ja nõuded:

Lüübnitsa hoiuala (Mikitamäe vald):

Enne arendustegevusi Lüübnitsa hoiuala lõunapoolsel puhkealal (Laossinas) tuleks täpsustada kaitsealuse liigi võimaliku elupaiga väärtus, noteerida võimalike kaitsealuste liikide leiukohad, vajadusel korraldada nende liikide ümberasustamine.

Värskala lahe hoiuala (Värskala vald):

Lähtuda Värskala lahel ja Örsava järvel ettevaatuspõhimõttest ning enne kavandatud tegevuse elluviimist, viia läbi keskkonnamõju hindamine sildumisrajatise arendamise võimaluste ja mõju selgitamiseks. Enne arendustegevust on vajalikud täiendavad uuringud: 1) hoiualal kaitstavate liikide seisundi ja Värskala lahe ning Örsava järve kui eraldiseisva veekogu seisundi kohta; 2) olemasolevate sildumisrajatiste ja veeliikluse kasutuskooormuse kohta.

Mustoja maastikukaitseala (Värskala vald):

Elupaikade andmete uuendamiseks ja hobumatikade ala laiendamiseks sobivate piirkondade selgitamiseks on vajalik läbi viia uuring. Kavandatud tegevuse elluviimine saab toimuda ainult koostöös kaitseala valitsejaga.

Piusa-Võmmorski hoiuala (Meremäe vald):

Lähtuda ettevaatuspõhimõttest, selgitada Juusa küla sildumiskoha ja juurdepääsutee tüüp ning rajamise võimalikkus läbi edasise projekteerimise ja selle käigus läbiviidava keskkonnamõju hindamise.

Piusa jõe ürgoru maastikukaitseala (Meremäe vald):

Võimalike uute ehitiste rajamise soovi puhul selgitada rajamise võimalikkus läbi edasise projekteerimise ning selle käigus läbiviidava keskkonnamõjude hindamise.

Kisejärve maastikukaitseala (Misso vald):

Võimalike uute ehitiste rajamise soovi puhul selgitada rajamise võimalikkus läbi edasise projekteerimise ning selle käigus läbiviidava keskkonnamõjude hindamise.

Hino maastikukaitseala (Misso vald):

Hino järv on kaasatud väikejärvede seireprogrammi. Pikemas perspektiivis on tegevuste elluviimisel oluline jälgida Hino järve seireandmete tulemusi. Juhul kui peaks ilmnema järve kui elupaiga seisundis muutusi halvenemise poole, ja muutused on seostatavad ümbritsevate tegevustega, tuleks lähtuda ettevaatuspõhimõttest ja hinnata olukorda uuesti.

Pullijärve hoiuala (Misso vald):

Pulli järv on kaasatud väikejärvede seireprogrammi. Pikemas perspektiivis on tegevuste elluviimisel oluline jälgida Pulli järve seireandmete tulemusi. Juhul kui peaks ilmnema järve kui elupaiga seisundis muutusi halvenemise poole, ja muutused on seostatavad ümbritsevate tegevustega, tuleks lähtuda ettevaatuspõhimõttest ja hinnata olukorda uuesti.

KSH tulemuste põhjal on pakutud järgmised meetmed negatiivsete mõjude leevendamiseks:

- Kaaluda jetisõidu mittelubamist Õrsava järvel.
- Suplejate ja veel liiklejate turvalisuse tagamiseks avalikkuse teavitamine veeliikluse korrast Värskas lahel (veebilehtedel, sotsiaalmeedias, trükistega, infotahvlitega jms).
- Meremäe vallas Obinita külas täpsustada võimaliku kalakasvatuse tegevuste maht ja kasutatav tehnoloogia. Kalakasvatuse rajamise võimalus ja täpsemad tingimused selgitada läbi detailplaneeringu ja/või projekteerimise ning keskkonnamõju hindamise.
- Tootmisalade rajamisel seni puutumatusse piirkonda säilitada olemasolevaid metsatukkasid, põõsastikke, üksikpuid lisaks kaitsepuhvri otstarbele ka esteetilisest, visuaalsetest kaalutlustest lähtuvalt. Soovitav on konsulteerida alade välisilme kujundamisel maastikuarhitektiga.
- Värskas vallas Matsuri ja Koidula külade tootmisalade arendamisel leida võimalused piirnevatele majapidamistele avalduva transpordist tingitud müra ja häiringute vähendamiseks. Pikemas perspektiivis on otstarbekas kaaluda asustuse suunamist tootmisaladest kaugemale (sh pidades silmas ka Koidula piirijaama ohualasid, vt ptk 9.1).

5.1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EKSPERTIDE SEISUKOHT

Teemaplaneering kui strateegiline planeerimisdokument:

- On kooskõlas Setomaa valdade arengukavade ja üldplaneeringutega ning teiste kehtivate aja- ja teemakohaste strateegiliste dokumentidega;
- Avab võimalused Setomaa ettevõtluskeskkonna säästavaks ja jätkusuutlikuks arendamiseks;
- Planeeringulahenduse realiseerimisvõimaluste selgitamine eeldab mõnel juhul mõjude edasist hindamist detailsemal tasandil, olulisim mõju kaasneb Värskas lahel ja Õrsava järvel kavandatuga, kus on lisaks vajalikud täiendavad uuringud.

KASUTATUD ALLIKAD

Eesti 2030+, üleriigiline planeering. Siseministeerium. Kehtestatud 30.08.2012.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus. Vastu võetud 22.02.2005, RT I 2005, 15, 87.

Koidula raudteejaama esialgne riskianalüüs. Lõuna Päästekeskus 2013.

Meremäe valla arengukava 2012 – 2016. 2012. Meremäe Vallavalitsus.

Meremäe valla üldplaneering. Meremäe Vallavalitsus, AS Entec. Kehtestatud 25.06 1999.

Mikitamäe valla arengukava 2012 – 2019. 2012. Mikitamäe Vallavalitsus.

Mikitamäe valla üldplaneering. Mikitamäe Vallavalitsus, Prope Mare Keskkonna Agentuur. Kehtestatud 26.02.2010.

Misso valla arengukava 2013 – 2025, tegevuskava 2013 – 2025. 2012. Misso Vallavalitsus.

Misso valla üldplaneering. Misso Vallavalitsus, AS Entec. Kehtestatud 12.09.2001.

Planeerimisseadus. Vastu võetud 13.11.2002, RT I 2002, 99, 579.

Põlvamaa ettevõtluse strateegia aastateks 2007 – 2015. Dateerimata.

Põlva maakonna arengukava 2011 – 2017. Kiidetud heaks Põlvamaa Omavalitsuste Liidu üldkoosolekul 24. mail 2010.

Põlvamaa maakonnaplaneering. Põlva Maavalitsus. Kehtestatud 28.06.2002.

Setomaa arengukava aastateks 2009 – 2013. Visioon aastani 2015. 2008
<http://www.setoturism.ee/?lang=est&m1=24&m2=65>

Setomaa arengu programm, 2013. aasta programmdokument on kinnitatud regionaalministri 11.04.2013 käskkirjaga nr. 1-4/70. <https://www.siseministeerium.ee/31239/>

Setomaa kultuuripärand, Mikitamäe ja Värskas valdade üldplaneeringuid täpsustav teemaplaneering. Konsultandid Maie Kais Projekt OÜ ja Moodul Projekt OÜ. Kehtestatud Värskas vallas 26.01.2012.

Setomaa ühine ettevõtlusstrateegia 2014-2018, tööversioon 10.06.2013. EMÜ.

Setomaa ühtse taastuvenergia kasutamise strateegia 2009 – 2019. 2009. SA Tartu Teaduspark. <http://www.pea.ee/materjalid>

Setomaa ühtne turismi arengukava ja turismi turundusstrateegia aastateks 2008 – 2013. 2008. FK Teenused OÜ.

Võru maakonna arengustrateegia 2009 – 2019. Võru 2009.

Võrumaa maakonnaplaneering. Võru Maavalitsus. Kehtestatud 01.07.2002.

Värskas valla arengukava 2012-2024. 2012. Värskas Vallavalitsus.

Värskas valla üldplaneering. Värskas Vallavalitsus. Kehtestatud 21.07.2006.

<https://meremae.kovtp.ee/et/uldinfo>

<http://www.mikitamae.ee/>

<http://www.misso.ee/>

<http://www.verska.ee/et/uldinfo>

<http://www.setomaa.ee/index.php?id=470e7a4f017a5476afb7eeb3f8b96f9b>

<http://www.keskkonnainfo.ee/main/index.php>

LISAD

**LISA 1. Setomaa ettevõtluskeskkonna teemaplaneeringu ja selle KSH
lähteandmete analüüs (ERALDI KAUST)**

LISA 2. Perspektiivsed väikesadamad

LISA 3. Örsava järv ajaloolistel kaartidel

LISA 4. Värska lahe ranna ja kalda kitsendused

LISA 5. Kehtivad piirangud

LISA 6. Kooskõlastuste koondtabel

LISA 7. Kooskõlastused

KAARDID